

ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Гуманітарно-педагогічний факультет

Кафедра технологічної та професійної освіти і декоративного мистецтва

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

Використання електронного портфоліо професійних здобутків у процесі
атестації педагогічних працівників ЗП(ПТ)О

Рівень вищої освіти: другий (магістерський)

Галузь знань: 01 Освіта/Педагогіка

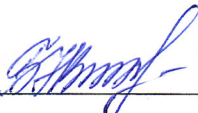
Спеціальність: 015 Професійна освіта (за спеціалізаціями)

Спеціалізація: 015.36 Професійна освіта (Технологія виробів легкої
промисловості)

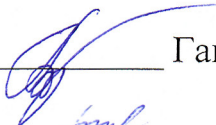
Освітня програма: Професійна освіта. Технологія виробів легкої
промисловості (швейні вироби)

Шифр ДППО.21115.00.00 ПЗ

Виконав студент 2 курсу
група ПОшмз-21-1

 Ніна БИК

Керівник д.пед.н., проф.

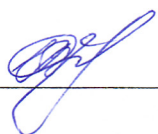
 Ганна КРАСИЛЬНИКОВА

Нормоконтролер

 Вікторія БЛИК

До захисту допускаю:

Завідувач кафедри

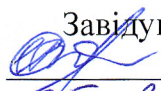
 Ірина АНДРОЩУК

23 грудня 2022р.

ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет гуманітарно-педагогічний
Кафедра технологічної та професійної освіти і декоративного мистецтва
Освітній рівень другий (магістерський)
Галузь знань 01 Освіта/Педагогіка
Спеціальність 015 Професійна освіта (за спеціалізаціями)
Освітня програма «Професійна освіта. Технологія легкої промисловості
(швейні вироби)»
Спеціалізація 015.36 Професійна освіта (Технологія виробів легкої
промисловості)

ЗАТВЕРДЖУЮ

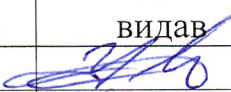
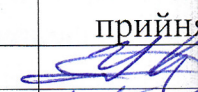
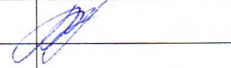
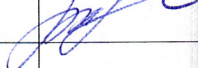
Завідувач кафедри ТПОДМ
 Ірина АНДРОЩУК
05. вересня 2022 р.

ЗАВДАННЯ НА ДИПЛОМНИЙ ПРОЕКТ (РОБОТУ)

Бик Ніні Василівні
(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема проекту (роботи) Використання електронного портфоліо професійних здобутків у процесі атестації педагогічних працівників ЗП(ПТ)О
керівник проекту (роботи) д.пед.н., проф. Красильникова Г.В.
Затверджено наказом ректора університету від 01.07.2022 р. №83
2. Строк подання студентом проекту (роботи) на кафедру 09.12.2022 р.
3. Вихідні дані до проекту (роботи) Типове положення про атестацію педагогічних працівників :наказ МОНУ від 6.10.2010 № 930.Метод. рекомендації щодо створення, змісту та Е-портфоліо : наказ МОНУ від 30.05.2019 №755
4. Зміст пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити):
  - 1 Атестація педагогічних працівників як педагогічна проблема
  - 2 Електронне портфоліо в педагогічній діяльності педагогічних працівників ЗП(ПТ)О
5. Перелік графічного матеріалу (із зазначенням обов'язкових креслень)
макет електронного портфоліо педагога та дидактичні матеріали його наповнення

6. Консультанти розділів дипломного проекту (роботи)

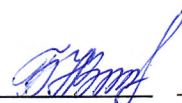
Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
<i>Антиплагіат</i>	<i>Герніченко І.І.</i>		
<i>Нормоконтроль</i>	<i>Білик В.В.</i>		

7. Дата видачі завдання 05.09.2022

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ п/п	Назва етапів (розділів) дипломного проекту(роботи)	Строк виконання етапів проекту (роботи)	Прим
1	<i>Вступ</i>	<i>01.11.2022</i>	<i>викон.</i>
2	<i>1 розділ</i>	<i>15.11.2022</i>	<i>викон.</i>
3	<i>2 розділ</i>	<i>30.11.2022</i>	<i>викон.</i>
4	<i>Висновки, перелік посилань</i>	<i>03.12.2022</i>	<i>викон.</i>
5	<i>Макет електронного портфоліо педагога</i>	<i>08.12.2022</i>	<i>викон.</i>
6	<i>Попередній захист</i>	<i>09.12.2022</i>	<i>викон.</i>
7	<i>Перевірка роботи програмними засобами AntiPlagiarism та Unichesk</i>	<i>17.12.2022</i>	<i>викон.</i>
8	<i>Нормоконтроль</i>	<i>19.12.2022</i>	<i>викон.</i>
9	<i>Захист кваліфікаційної роботи</i>	<i>27.12.2022</i>	<i>викон.</i>

Студент

(підпис)

Білик І.В.
(прізвище та ініціали)

Керівник проекту (роботи)

(підпис)

Грасицька
(прізвище та ініціали)

АНОТАЦІЯ

Використання електронного портфоліо професійних здобутків у процесі атестації педагогічних працівників ЗП(ПТ)О. Бик Н.В., керівник – проф. Красильникова Г.В., обсяг роботи – 69 стор., основного тексту – 61 стор., кількість рисунків – 25, таблиць – 2, додаток – 1 на 3 стор., джерел посилання – 50.

Ключові слова: педагогічні працівники, професійна (професійно-технічна) освіта, атестація, портфоліо, електронне портфоліо, освітня платформа Wakelet.

Робота присвячена розробленню структури та змісту електронного портфоліо як засобу представлення результатів професійної діяльності педагогічних працівників. Виконаний аналіз сутності поняття «атестації» та з'ясована її роль в оцінюванні педагогічної діяльності педагогічних працівників. Схарактеризований досвід представлення результатів педагогічної діяльності педагогічних працівників ЗП(ПТ)О, у т.ч. електронне портфоліо у вигляді теки освітніх ресурсів і документів, що всебічно і комплексно відображають роботу педагога у міжатестаційний період. Розроблена структура та зміст електронного портфоліо, його дидактичне наповнення як інструмент професійної самореалізації педагога, об'єктивного оцінювання результативності його педагогічної діяльності під час атестації. Виокремлені етапи створення електронного портфоліо педагога ЗП(ПТ)О на освітній платформі Wakelet.

ЗМІСТ

Скорочення та умовні позначки.....	4
Вступ.....	5
1 Атестація педагогічних працівників як педагогічна проблема.....	8
1.1 Атестація як форма представлення результатів підвищення кваліфікації педагогічних працівників.....	8
1.2 Досвід представлення результатів педагогічної діяльності педагогічних працівників ЗП(ПТ)О.....	17
1.3 Електронне портфоліо як сучасний засіб представлення результатів педагогічної діяльності педагогічних працівників.....	28
2 Електронне портфоліо в педагогічній діяльності педагогічних працівників ЗП(ПТ)О.....	39
2.1 Структура та зміст електронного портфоліо.....	39
2.2 Етапи створення електронного портфоліо педагог.....	45
2.3 Розроблення дидактичних матеріалів наповнення електронного портфоліо.....	53
Висновки	61
Перелік джерел посилання	63
Додаток Анкета для опитування педагогічних працівників ЗП(ПТ)О щодо складових професійного портфоліо педагога.....	70

Скорочення та умовні позначки

АК – атестаційна комісія

ЗП(ПТ)О – заклади професійної (професійно-технічної) освіти

ЄКТС – Європейська кредитно-трансферна система

ІКТ – інформаційні комп'ютерні технології

НМК – навчально-методичний комплекс

ННЦ ПТО – навчально-науковий центр професійно-технічної освіти

ОП – освітня програма

П(ПТ)О – професійна (професійно-технічна) освіта

ТРВЗ – теорія розв'язання винахідницьких задач

ВСТУП

Ключова роль у підготовці конкурентноспроможних робітників належить педагогічним працівникам закладів професійної (професійно-технічної) освіти (П(ПТ)О). Проблему забезпечення галузей економіки кваліфікованими робітничими кадрами можливо вирішити шляхом впровадження випереджувальних змін у систему підготовки та підвищення кваліфікації педагогічних працівників закладів професійної (професійно-технічної) освіти (ЗП(ПТ)О) – викладачів професійно-теоретичної підготовки та майстрів виробничого навчання [47].

Підвищення професійного і загальнокультурного рівнів та педагогічної майстерності педагогічних працівників ЗП(ПТ)О є обов'язковою складовою їх професійної діяльності, що й зазначено у Законі України «Про освіту». Відтак, завдання МОН України, органів управління освітою полягає у стимулюванні професійного зростання педагогічних працівників [36], у т.ч. шляхом розвитку цифрових компетентностей [32].

Періодичне оцінювання професійної діяльності педагогів П(ПТ)О, досягнутих ними результатів та ефективності роботи відбувається через процедуру атестації, яка регламентується низкою нормативних документів [29, 42, 43]. Процес атестації постійно модернізується, що змушує менеджерів освіти шукати ефективні форми оцінювання педагогічної і науково-методичної діяльності педагогів. Однією з таких форм, на нашу думку, є портфоліо педагогічного працівника [4].

Електронне портфоліо, на думку багатьох педагогів, є найефективнішим методом узагальнення індивідуального професійного досвіду педагогів, в якому зберігаються найкращі здобутки фахівця [20]. Портфоліо може бути окремим інтернет-ресурсом, а може входити до складу віртуального кабінету, сайту педагога, що дозволяє досягти відкритості, прозорості й демократичності в освітньому середовищі, сприяє обміну передовим

педагогічним досвідом між колегами, стимулює педагогічних працівників до підвищення рівня власної педагогічної майстерності та опанування сучасних інтернет технологій [19].

Проблеми підготовки педагогів професійного навчання досліджувалися у працях науковців (С. Артюх, С. Батишев, О. Белова, І. Каньковський, О. Коваленко, Н. Кузьміна, Л. Тархан, О. Щербак. тощо); шляхи удосконалення педагогічної майстерності стали предметом досліджень педагогів та психологів (І. Зязюн, С. Гончаренко, Н.Ничкало, В.Семиченко та ін.); питання застосування у педагогічній діяльності сучасних інформаційно-комунікаційних технологій досліджували (В. Биков, В. Кухаренко, Н. Морзе тощо), у т.ч. підходи до визначення поняття «портфоліо» та його використання в освітньому процесі (Г. Голуб, Т. Новікова, Є. Полат, О. Карпюк, Л. Нечипорук, Л. Савчук, Ю. Романенко, К. Осадча, С. Лисенко, А. Колесник та ін.), електронного портфоліо – А. Кендюхова, Н. Морзе тощо.

Відтак, актуальною є тема кваліфікаційної роботи **«Використання електронного портфоліо професійних здобутків у процесі атестації педагогічних працівників ЗП(ПТ)О»**.

Мета дослідження – розроблення структури та змісту електронного портфоліо як засобу представлення результатів професійної діяльності педагогічних працівників.

Об’єкт дослідження – атестація педагогічних працівників ЗП(ПТ)О.

Предмет дослідження – структура та зміст електронного портфоліо педагогічних працівників ЗП(ПТ)О.

Завдання дослідження:

- з’ясування сутності поняття «атестації» та її ролі в оцінюванні педагогічної діяльності педагогічних працівників;

- аналіз досвіду представлення результатів педагогічної діяльності педагогічних працівників ЗП(ПТ)О;

- виокремлення складників та характеристика змісту електронного портфоліо педагога як засобу представлення результатів педагогічної діяльності педагогічних працівників та їх експертне оцінювання;
- розроблення структури, змісту та етапів створення електронного портфоліо педагога;
- розроблення дидактичних матеріалів наповнення електронного портфоліо.

Результати дослідження були апробовані на Всеукраїнській студентській науково-практичній конференції «Актуальні проблеми професійної та технологічної освіти: погляд у майбутнє» (Умань, 28.10.2022 р.).

Результати дослідження висвітлені у 1 публікації у співавторстві з Г. Красильниковою [4]. Особистий внесок автора полягає в аналізі досвіду представлення результатів педагогічної діяльності педагогічних працівників ЗП(ПТ)О та розробленні структури, змісту і етапів створення електронного портфоліо педагога на освітній платформі Wekelet.

Відповідно до вимог [10] кваліфікаційна робота складається з вступу, двох розділів, висновків і додатків. Загальний обсяг роботи – 69 друкованих сторінок. Робота містить 25 рисунків, 2 таблиці. Перелік літературних джерел складається з 50 найменувань.

Результати кваліфікаційної роботи обговорювалися на методичному семінарі Науково-методичного центру професійно-технічної освіти та підвищення кваліфікації інженерно-педагогічних працівників у Хмельницькій області і отримали схвалення та рекомендовані до впровадження у процес підвищення кваліфікації педагогічних працівників (Довідка про впровадження додається).

1 АТЕСТАЦІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ ЯК ПЕДАГОГІЧНА ПРОБЛЕМА

1.1 АТЕСТАЦІЯ ЯК ФОРМА ПРЕДСТАВЛЕННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ

Роль і місце педагога в сучасному світі, що характеризується прискореним прогресом технологій, докорінними змінами у структурі ринку праці важко переоцінити. Змінюються пріоритети у вимогах до компетентностей працівників. Майбутнє характеризується зростанням невизначеності. Багато традиційних професій зникають впродовж однієї зміни поколінь, натомість професія педагога залишається актуальною впродовж усього періоду розвитку людства.

Професії педагогічних працівників є одними з найбільш масових у сучасному суспільстві. Так, у Концепції розвитку педагогічної освіти МОНУ педагогічним працівником називають особа, яка провадить навчальну, виховну, методичну, організаційну роботу та іншу педагогічну діяльність, передбачену трудовим договором у формальній та/або неформальній освіті [12].

Важливою характеристикою професії педагога є її багатогранність, яка у своїх вищих проявах підіймається до мистецтва. На тлі навчання педагогічного працівника впродовж життя виокремлюють три основні етапи:

- базова формальна освіта;
- початок професійної діяльності – педагогічна інтернатура;
- безперервний професійний розвиток.

Безперервна професійна підготовка педагога впродовж життя зумовлена постійними змінами у суспільстві, урахуванням досягнень світових та вітчизняної педагогічної науки тощо. Отже, постійний професійний розвиток педагогічних працівників, згідно з ст. 59 Закону України «Про освіту», передбачає постійну самоосвіту, участь у програмах підвищення кваліфікації

та будь-які інші види і форми професійного зростання. Заклади освіти, в яких працюють педагогічні працівники, сприяють їхньому професійному розвитку та підвищенню кваліфікації. При цьому підвищення кваліфікації може здійснюватися за різними видами (навчання за освітньою програмою, стажування, участь у сертифікаційних програмах, тренінгах, семінарах, семінарах-практикумах, семінарах-нарадах, семінарах-тренінгах, вебінарах, майстер-класах тощо) та у різних формах (інституційна, дуальна, на робочому місці (на виробництві) тощо) [43].

Поширеним видом підвищення кваліфікації педагогічних працівників є стажування у кращих педагогів, тобто запозиченням практичного досвіду виконання професійних завдань та обов'язків від колег-наставників. Іншим традиційним видом підвищення кваліфікації педагогів було навчання у закладах освіти (Інститутах післядипломної педагогічної освіти), так звана курсова підготовка, що передбачала набуття особою нових та/або вдосконалення раніше набутих знань та умінь у межах професійної діяльності або галузі знань. При цьому об'єктивних форм оцінювання набутих педагогом-стажистом компетентностей у радянській системі підвищення кваліфікації педагогічних працівників довгий час не існувало.

Лише у 70-х роках ХХ століття в освіті була ведена процедури атестації вчителів [9]. 20 червня 1972 року було прийнято постанову ЦК КПРС і Ради Міністрів «Про завершення переходу до загальної середньої освіти молоді та дальший розвиток загальноосвітньої школи», в якій зазначалося, що «з метою стимулювання постійного росту кваліфікації, педагогічної майстерності і творчої ініціативи викладацьких кадрів запроваджується атестація учителів». За результатами атестації вчителям, які найбільш успішно працювали, присвоювались звання «старший вчитель», «вчитель-методист» [13, с.192].

Сьогодні атестація педагогічних працівників ЗП(ПТ)О здійснюється відповідно до Закону України «Про освіту» (ст. 50), Закону України «Про професійну (професійно-технічну) освіту», Порядку підвищення кваліфікації педагогічних та науково-педагогічних працівників [29; 43; 44] та ін. Основним

нормативним документом, що регламентує процедуру атестації педагогічних працівників, є Типове положення про атестацію педагогічних працівників, затверджене наказом МОН України [42], згідно з яким атестація базується на принципах: відкритість та колегіальність, гуманне та доброзичливе ставлення до педагогічного працівника, повнота, об'єктивність та системність оцінювання його педагогічної діяльності.

Підвищення кваліфікації педагогічних працівників є наріжною умовою якості освіти, у тому числі професійної підготовки кваліфікованих робітників у сфері професійної (професійно-технічної) освіти. Згідно з статтею 54 Закону України «Про освіту» кожен педагогічний працівник закладу освіти зобов'язаний постійно підвищувати свій професійний і загальнокультурний рівні та педагогічну майстерність. Відтак, педагог має право на підвищення кваліфікації, перепідготовку та вільний вибір освітніх програм, форм навчання, закладів освіти, установ і організацій, що здійснюють підвищення кваліфікації та перепідготовку педагогічних працівників. При цьому під підвищенням кваліфікації розуміють набуття особою нових та/або вдосконалення раніше набутих компетентностей у межах професійної діяльності або галузі знань [43].

Метою підвищення кваліфікації педагогічних працівників є їх професійний розвиток відповідно до державної політики у галузі освіти та забезпечення якості освіти. Заклади освіти, в яких працюють педагогічні та науково-педагогічні працівники, сприяють їхньому професійному розвитку та підвищенню кваліфікації (ст. 59) [43].

Порядок підвищення кваліфікації педагогічних та науково-педагогічних працівників (2019) передбачає різні види підвищення кваліфікації: навчання за освітньою програмою, стажування, участь у сертифікаційних програмах, тренінгах, семінарах, семінарах-практикумах, семінарах-нарадах, семінарах-тренінгах, вебінарах, майстер-класах тощо). Формами підвищення кваліфікації педагогічних працівників можуть бути: інституційна, дуальна, на робочому місці (на виробництві) та ін. [29].

Завдяки швидкому розвитку інформаційно-комунікаційних технологій зростання об'єму корисних знань супроводжується дедалі більшою їх відкритістю для педагогів, що породжує розмаїття в способах здобуття знань та зростання ролі неформальної та інформальної освіти.

Водночас, вид, форму та суб'єкта підвищення кваліфікації педагогічний працівник обирає самостійно. Як приклад гарантії реалізації академічної свободи педагогічного працівника щодо вибору виду, форми та суб'єкта надання освітніх послуг з підвищення кваліфікації в межах законодавства є надання ваучера. Однак, запровадження ваучера потребує законодавчого врегулювання порядку використання відповідних коштів освітніх бюджетів.

Для забезпечення політики прозорості та інформаційної відкритості закладів освіти має забезпечуватися оприлюднення результатів підвищення кваліфікації педагогічних працівників. Зокрема, вбачається доцільним розміщення звітів про- здобуті компетентності та результати навчання при підвищенні кваліфікації оприлюднювати в електронному портфоліо педагогічного працівника на веб-сайті закладу освіти [12].

Підвищення кваліфікації є необхідною умовою атестації педагогічного працівника, яку він має проходити не менше одного разу на п'ять років (ст.50) [43]. Отже, атестація педагогів – це система заходів, спрямованих на всебічне та комплексне оцінювання педагогічної діяльності педагогічних працівників. За результатами атестації визначається відповідність педагогічного працівника займаній посаді, присвоюються або підтверджуються кваліфікаційні категорії, присвоюються педагогічні звання. При цьому, атестація може бути черговою (один раз на п'ять років) або позачерговою. Аналіз контенту законодавчих документів у сфері освіти свідчить, що поняття «атестація», «підвищення кваліфікації», «професійний розвиток» педагогічних працівників є взаємопов'язаними і знаходяться в одному термінологічному полі, що схематично можна представити рис.1.1.

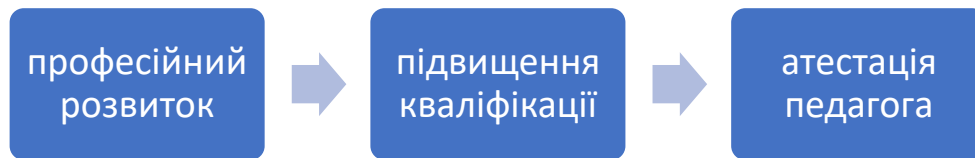

Рисунок 1.1 – Співвідношення окремих понять у сфері професійної діяльності педагогічних працівників

Атестація педагогічних працівників – це визначення їх відповідності посаді, яку вони займають, рівня кваліфікації. Метою атестації є стимулювання цілеспрямованого безперервного підвищення рівня професійної компетентності педагогічних працівників, росту їх професійної майстерності, розвитку творчої ініціативи, підвищення престижу й авторитету, забезпечення ефективності освітнього процесу [42].

Атестаційний період – це надзвичайно важливий етап діяльності кожного педагога. Під час атестації аналізуються професійні якості педагога, його сильні та слабкі сторони, рівень загальної культури, створюються оптимальні умови для вивчення і впровадження передового педагогічного досвіду кращих педагогів закладу освіти, а педагогічний працівник ЗП(ПТ)О демонструє набуту професійну майстерність, найкращі професійні уміння тощо.

Процес атестації педагогічних працівників складається з системи заходів, спрямований на всебічне комплексне оцінювання їх педагогічної діяльності, за результатами якого визначаються відповідність педагогічного працівника займаній посаді, рівень його кваліфікації, присвоюється кваліфікаційна категорія, педагогічне звання [16].

Порядок атестації педагогів визначає Типове положення про атестацію педагогічних працівників, затверджене МОНУ в 2010 році. Згідно з ним [42] атестація педагогічних працівників навчальних та інших закладів є обов'язковою. Умовою чергової атестації педагогічних працівників є обов'язкове проходження не рідше одного разу на п'ять років підвищення кваліфікації на засадах вільного вибору форм навчання, програм і навчальних

закладів. Позачергова атестація проводиться за заявою працівника з метою підвищення кваліфікаційної категорії, педагогічного звання та у разі зниження ним рівня професійної діяльності.

Для проведення атестації створюються комісії на трьох рівнях (1-й рівень – заклад освіти, 2-й рівень – відділи освіти районних державних адміністрацій, інших підрозділах місцевих органів виконавчої влади та виконавчих органів рад, 3-1 рівень – Міністерстві освіти і науки України, інших відповідних структурних підрозділах місцевих органів.

Атестаційні комісії (АК) усіх рівнів формуються з педагогічних працівників навчальних та інших закладів, працівників відповідних органів управління освітою, представників відповідних профспілкових органів, методичних та психологічних служб. Крім цього, можуть залучатися представники наукових та інших установ, організацій, об'єднань громадян (за згодою). Атестаційні комісії усіх рівнів створюються на один рік [42]

До склад атестаційної комісії входять: голова, заступник голови, секретар та члени атестаційної комісії. Головою атестаційної комісії є керівник (заступник керівника) навчального закладу. Кількість членів атестаційної комісії не може бути меншою п'яти осіб.

Відповідно до затвердженого графіка роботи атестаційна комісія вивчає педагогічну діяльність осіб, які атестуються, шляхом відвідування уроків (навчальних занять), позаурочних (позанавчальних) заходів, вивчення рівня навчальних досягнень здобувачів освіти з предмета (дисципліни), що викладає педагогічний працівник, ознайомлення з навчальною документацією щодо виконання педагогічним працівником своїх посадових обов'язків, його участі у роботі методичних об'єднань, фахових конкурсах та інших заходах, пов'язаних з організацією навчально-виховної роботи тощо [16].

Керівник навчального закладу подає до атестаційної комісії характеристику діяльності педагогічного працівника у міжатестаційний період. Характеристика діяльності педагогічного працівника має містити оцінку виконання педагогічним працівником посадових обов'язків; відомості

про професійну підготовку працівника, його творчі та організаторські здібності, ініціативність, компетентність, організованість, морально-психологічні якості; дані про участь працівника у роботі методичних об'єднань інформацію про виконання рекомендацій, наданих попередньою атестаційною комісією. Для об'єктивного вивчення педагогічної діяльності працівників, які атестуються, та оцінювання їхньої професійної діяльності у навчальному закладі можна створювати експертні групи.

Засідання атестаційної комісії оформлюється протоколом, який підписується всіма присутніми на засіданні членами атестаційної комісії. За результатами атестації атестаційні комісії приймають такі рішення [42]:

- педагогічний працівник відповідає займаній посаді;
- присвоїти педагогічному працівнику кваліфікаційну категорію;
- педагогічний працівник відповідає (не відповідає) раніше присвоєній кваліфікаційній категорії;
- присвоїти педагогічному працівнику педагогічне звання («викладач-методист», «педагог-організатор-методист», «старший викладач», «майстер виробничого навчання I категорії», «майстер виробничого навчання II категорії» тощо);
- педагогічний працівник не відповідає займаній посаді та ін.

Педагогічний працівник визнається таким, що відповідає займаній посаді, якщо: має освіту, що відповідає вимогам, визначеним нормативно-правовими актами у галузі освіти; виконує посадові обов'язки у повному обсязі; пройшов підвищення кваліфікації.

При позитивному рішенні атестаційної комісії керівник закладу освіти видає відповідний наказ та доводить його до відома педагогічного працівника [16]. Отже, основні етапи атестаційного періоду можна представити у формі табл.1.1.

Таблиця 1.1 – Етапи атестаційного періоду педагогічних працівників ЗП(ПТ)О

Назва етапу	Зміст діяльності	Результат
I – підготовчий	<ul style="list-style-type: none"> - аналіз діяльності педагогів, які атестуються; - вивчення результативності діяльності педагогів; - експертиза методичної діяльності педагога у міжатестаційний період (дослідницька, експериментальна діяльність, участь у методичних заходах закладу, міста; наявність узагальненого досвіду, його апробація тощо); - складання проекту характеристики педагога, який атестується; - вивчення матеріалів, підготовлених педагогами до засідання педагогічної ради, творчого звіту чи до інших методичних заходів 	Проект характеристики педагогічного працівника
II – основний	<ul style="list-style-type: none"> - участь у засіданнях АК закладу освіти; - вивчення, узагальнення досвіду роботи педагогів, які атестуються; - надання матеріалів на експертизу до науково-методичних установ, центрів; - внесення пропозицій щодо заохочення, надання рекомендацій для підвищення рівня якості професійної діяльності педагогів 	Рішення АК за результатами атестації
III – підсумковий	<ul style="list-style-type: none"> - участь у підсумковому засіданні АК закладу освіти; - оформлення атестаційних листів з урахуванням рішення АК закладу освіти; - аналіз атестаційного процесу, результатів атестації; - складання аналітичної звітності у вигляді різних типів діаграм, таблиць; - складання статистичної звітності; - внесення змін, доповнень до кадрової документації; - підготовка матеріалів до обговорення результатів атестації на засіданні педагогічної ради 	Атестаційні листи педагогічних працівників, звітна документація

Слід звернути увагу на п.3.25 цього положення, який встановлює, що «вчителі та викладачі, які мають педагогічне навантаження з кількох предметів, атестуються з того предмета, який викладають за спеціальністю. У цьому випадку присвоєна кваліфікаційна категорія поширюється на все педагогічне навантаження» [42]. Ця норма закону щодо поширення кваліфікаційної категорії на педагогічне навантаження з інших предметів викликає найбільше питань з боку педагогічних працівників та не дає відповіді на ситуацію, коли педагог додатково працює на посаді вихователя [3].

Усвідомлення МОНУ необхідності доопрацювання окремих аспектів чинного нормативного документу призвело до розробки у 2021 році проекту

нового положення про атестацію педагогічних працівників., який, нажаль, так і не був затверджений. У новому проекті «педагогічний працівник, який має педагогічне навантаження з 2 і більше навчальних предметів (інтегрованим курсів) атестується за кожним таким навчальним предметом (інтегрованим курсом). У такому випадку атестація за кожним навчальним предметом (інтегрованим курсом) може здійснюватися одночасно (в межах однієї процедури)» [24].

Крім цього, педагоги вважають, що чинний порядок проведення атестації педагогічних працівників занадто заформалізований та адміністрований. На думку окремих педагогів у чинному документі стисло схарактеризовано процес формування атестаційної комісії та не висвітлені підходи щодо добору її складу. Усунути негативні явища можна шляхом залучення громадськості до роботи комісій, вибору членів комісій рейтинговим голосуванням, чіткою регламентацією документів для атестації педагогічних працівників та визначенням посадових осіб, які їх складають тощо [3].

Для вільного доступу до результатів атестації педагогічних працівників керівникам закладів освіти рекомендують створити інформаційний стенд «Атестація педагогічних працівників», який має містити інформацію з нормативних та розпорядчих документів щодо атестації, висвітлювати хід атестації педагогів у навчальному закладі та її результати. Після проведення атестації на стенді слід розмістити наказ «Про підсумки атестації педагогічних працівників у поточному навчальному році» та аналітичну інформацію щодо результатів атестації у навчальному закладі. Відкритість і гласність перебігу атестації у навчальному закладі сприяє створенню товариських стосунків у педагогічному колективі та є потужним мотивом фахового й особистісного зростання кожного педагога [16].

В умовах комп'ютеризації та цифровізації різних сфер життя сучасної суспільства актуальним є створення національного порталу розвитку педагогічної майстерності з метою забезпечення вільного доступу до професійних періодичних видань та інших публікацій у сфері освіти, а також

дистанційних (у тому числі масових відкритих онлайн) курсів підвищення кваліфікації, відбір і розміщення яких на порталі здійснюватиметься на конкурсній основі [12].

Насамкінець варто зазначити, що у 2020 році на тлі поширення гострої респіраторної хвороби COVID-19, у листі МОН України [50] було дано роз'яснення стосовно роботи атестаційних комісій у період карантинних обмежень, до завершення карантину рекомендовано скоротити чисельність комісій, проводити онлайн засідання, у випадку відсутності педагогічного працівника на засіданні атестаційної комісії вважати її як відсутність з об'єктивних причин.

Отже, проведений аналіз свідчить, що роль атестації педагогічних працівників у процесі їх безперервного підвищення кваліфікації надзвичайно важлива, вона стимулює педагогів до росту їх професійної майстерності, розвитку творчої ініціативи, підвищення престижу й авторитету в колективі, забезпечення ефективності навчально-виховного процесу тощо.

1.2 ДОСВІД ПРЕДСТАВЛЕННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ПЕДАГОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ ЗП(ПТ)О

Педагогічна діяльність сучасного педагога ЗП(ПТ)О є складним та багатогранним процесом. Закон України «Про освіту» педагогічну діяльність трактує як інтелектуальну, творчу діяльність педагогічного працівника у формальній та/або неформальній освіті, спрямовану на навчання, виховання та розвиток особистості, її загальнокультурних, громадянських та/або професійних компетентностей [43].

До основних видів педагогічної діяльності педагогів ЗП(ПТ)О відносять навчальну, організаційну, навчально-методичну, наукову, виховну тощо. Сутність навчально-методичної діяльності полягає в опануванні педагогом наявних знань, формуванні вмінь, навичок і концепцій у сфері освіти,

дослідженні практики викладання досвідчених колег та визнаних у світовій педагогічній науці професіоналів [47].

Методична робота в ЗП(ПТ)О базується на відповідному Положенні [37] МОНУ, в якому серед основних зазначені й такі завдання як: розвиток педагогічної та професійної майстерності педагогічних працівників, їх загальної культури, створення мотивації і умов для професійного вдосконалення; створення комплексно-методичного забезпечення предметів і професій, розробка та видання навчальних, методичних посібників, рекомендацій, наочних засобів навчання; підготовка до атестації педагогічних працівників.

Цим нормативним документом визначені колективні форми методичної роботи: педагогічна рада, методичні комісії, інструктивно-методичні наради, теоретичні та практичні семінари, школи професійної майстерності, передового досвіду, науково-практичні конференції, педагогічні читання тощо а також індивідуальні – наставництво, консультації, самоосвіта, стажування тощо.

Самоосвіта є обов'язковим елементом розвитку професійної компетентності педагогічних працівників. Поряд з традиційною, формальною освітою набувають популярності нові види здобуття освіти, наприклад, неформальної (участь у сертифікаційних програмах, тренінгах, семінарах, семінарах-практикумах, семінарах-нарадах, семінарах-тренінгах, вебінарах, майстер-класах) Все більш актуальним стає визнання державними інституціями та ринком праці компетентностей, здобутих від провайдерів неформальних освітніх послуг, включаючи платформи масових он-лайн курсів, неурядові громадські організації тощо [12].

Для педагогічних працівників, які мають науковий ступінь та/ або вчене звання, сучасним форматом проходження підвищення кваліфікації виступає інформальна освіта, результати якої визнаються комісією під час атестації педагогічного працівника [12].

Відповідно до чинних нормативних документів основними напрямками методичної діяльності педагогічних працівників ЗП(ПТ)О є [47]:

- розробка плануючої документації з навчальних дисциплін (курсів);
- розроблення навчально-методичних комплексів (НМК) та навчально-методичного супроводу (дидактичні матеріали, робочі зошити, завдання для лабораторних та практичних занять і самостійної роботи здобувачів освіти, критерії оцінювання, інструкції тощо) навчальних дисциплін (курсів), у тому числі і авторських;
- участь у розробці освітніх стандартів на професії за профілем навчального закладу;
- розроблення навчальних та методичних рекомендацій і посібників, підготовка статей для публікації у періодичних виданнях;
- участь у роботі педагогічного колективу (індивідуально або у складі творчих груп) над єдиною науково-методичною проблемою ЗП(ПТ)О;
- участь у плануванні, організації та проведенні педагогічних досліджень, експериментів (індивідуально або у складі творчих чи експериментальних груп);
- участь у розробленні та реалізації навчальних та науково-методичних проектів;
- виявлення, вивчення, узагальнення та систематизація перспективного педагогічного досвіду;
- участь у науково-практичних та науково-методичних семінарах, конференціях, педагогічних читаннях тощо.

Під час атестації педагогічного працівника атестаційною комісією здійснюється експертиза його навчально-методичної діяльності у міжатастаційний період, яка націлена на дослідницьку, експериментальну компоненти діяльності, участь у методичних заходах закладу, наявність узагальненого досвіду, його апробацію та ін.

Існує безліч варіантів представлення результатів навчально-методичної діяльності педагогічних працівників ЗП(ПТ)О, найпоширенішим з яких є, демонстрування педагогічної майстерності під час проведення відкритих уроків. На відкритому уроці педагог демонструє колегам свій позитивний або інноваційний досвід, реалізацію методичної ідеї, застосування методичного прийому чи методу навчання. Фактично відкритий урок – це засіб поширення інноваційного досвіду серед освітян [22].

До відкрити уроків висувається низка вимог:

- такі уроки можуть проводити педагоги, які мають високий рівень науково-методичної роботи та демонструють високу ефективність організації навчально-виховного процесу;
- малодосвідчені педагоги, які мають менше двох років педагогічного стажу можуть відвідувати відкриті уроки, але не повинні їх проводити;
- тематика відкритих уроків присвячується актуальним проблемам методичної науки, має мати новизну, що відноситься або до змісту навчального матеріалу, або до методики його вивчення;
- під час проведення уроку педагог має продемонструвати шлях рішення методичної проблеми, над якою він працює, а також переваги та високу ефективність новації.

Побіжно зазначимо, хоча традиційна педагогічна діяльність й носить репродуктивний характер та немає елементів новизни, проте спрямована на сумлінне виконання своїх обов'язків і є гарним взірцем для тих педагогів, які потребують удосконалення фахової майстерності. Отже, неприйнятною є ототожнення поняття «традиційний» з поняттями «відсталий, деструктивний, негативний» [48, с.12].

Відповідно до [33] інноваційна освітня діяльність – це процес розроблення, поширення та застосування освітніх інновацій, а сам термін «інновація» трактується як уперше створені, вдосконалені або застосовані

освітні системи та їх компоненти, що суттєво поліпшують результати освітньої діяльності. Результатом діяльності педагогів-новаторів є принципово новий освітній продукт (ідеї, методи, методики, технології, програми тощо) і накопичений новаторський педагогічний досвід.

На стику двох освітніх стратегій – традиційної та інноваційної – здійснюють свою діяльність педагоги-професіонали. Педагоги-інноватори (або педагоги-модернізатори) вдосконалюють і по-новому використовують уже розроблені освітні інновації [48, с.12-13]. До речі, право педагогічного працівника розробляти та впроваджувати авторські навчальні програми, проекти, освітні методики і технології, методи і засоби закріплено на законодавчому рівні (ст.54 Закону України «Про освіту» [43]). Результати педагогічної діяльності різних категорій педагогів можна представити графічно (див. рис. 1.2).

Рисунок 1.2 – Результати педагогічної діяльності різних категорій педагогів (на базі аналізу [48])

До традиційних форм представлення результатів навчально-методичної діяльності викладачів та майстрів виробничого навчання ЗП(ПТ)О можна віднести різноманітні методичні розробки у вигляді навчальних планів, робочих програм навчальних предметів, змісту навчальних курсів, методичні комплекси навчальних предметів, планів-конспекти уроків теоретичного та виробничого навчання, дидактичних та наочних засобів навчання, навчальних підручників, посібників та методичних рекомендації до різних видів навчальних занять тощо.

Однак, останнім часом серед викладачів та майстрів виробничого навчання ЗП(ПТ)О популярною стала така форма представлення результатів навчально-методичної діяльності як авторські проекти та розробки [47].

Як правило, проекти, які розробляють педагогічні працівники, виступають інструментом вирішення актуальних проблем в освітньому процесі. За обсягом вони можуть охоплювати учнів класу (групи) або реалізовуватися в межах закладу освіти. За видом діяльності проекти, що розробляють педагогічні працівники, можуть бути навчальні (дослідницькі, творчі, інформаційні, ігрові, практико-орієнтовані, навчально-телекомунікаційні тощо), науково-методичні та ін. Впродовж 2022 року поширилися благодійні проекти для допомоги Збройним силам України та населенню тимчасово окупованих територій у війні з росією.

Практично кожний заклад П(ПТ)О реалізує впродовж навчального року низку проектів різних напрямів, наприклад, впродовж 2021-2022 н.р. Торецький професійний ліцей (Донецька обл.) у співпраці з громадською організацією «Вектор розвитку та змін» брав участь у проектах:

- «Цифрова компетентність громади»;
- «Сонячна енергія – відповідь молоді на проблеми захисту довкілля в Торецькій громаді»;
- «Психологічна підтримка здобувачів освіти, тренінги психічної рівноваги під час воєнного стану»;

— «Веселий пончик» з налагодження технологічної лінії з випікання крафтової випічки та ін. [39].

Індивідуальні методичні розробки у формі навчальних проєктів педагогічні працівники зазвичай демонструють на персональних сторінках або сайтах навчальних закладів, де вони працюють. Так, викладач математики Хмельницька В.О презентувала авторський проєкт «Хочеш жити – кидай палити (статистика....і не тільки» на веб-сторінці Навчально-науковий центр професійно-технічної освіти (ННЦ ПТО) Національної академії педагогічних наук України [38], а результати використання проєктної технології в професійній діяльності виклала у науковій публікації [45].

На персональній сторінці викладача спеціальних дисциплін ННЦ ПТО НАПН України Волошина А.М. здобувачі освіти, які навчаються за спеціальностями слюсар з ремонту автомобілів, обслуговування та ремонту автомобілів і двигунів, обслуговування на транспорті та їх батьки можуть ознайомитися з презентацією навчального проєкту «Колеса історії» [6], а на сайті закладу освіти – з проєктом викладачів Волошина А. М., Настабурка В.О «Бережись автомобіля» та багатьма іншими [38].

Прикладом методичного проєкту може слугувати розробка педагогів-методистів Дніпровської академії неперервної освіти Коробової Н.Й., Безносик Н.Г. на тему «Реалізація компетентнісного підходу до навчання шляхом використання ТРВЗ-педагогіки на уроках зарубіжної літератури» [15]. Автори проєкту за допомогою технології розв’язання винахідницьких завдань Г. Альтшуллера на уроках зарубіжної літератури пропонують розвивати мовлення, креативність, творчі здібності, презентують варіанти вправ на основі використання сучасних інтерактивних технологій та педагогічних прийомів.

Модернізація освіти змушує менеджерів освіти шукати ефективні форми оцінювання педагогічної і науково-методичної діяльності педагогів. Однією з таких форм, на нашу думку, є портфоліо педагогічного працівника. Портфоліо в перекладі з англійської – «папка, справа, посада»; з італійської – «папка з

документами», «папка спеціаліста»; з французької — «викладати», «формулювати», «нести», а також «аркуш», «сторінка» або «досьє», «зібрання досягнень». Отже, портфоліо – це збірка виконаних робіт та напрацювань певної особи [30].

Впродовж XV-XVII століть папки-портфоліо використовували архітектори, в яких зберігали ескізи будівельних проектів, що демонстрували потенційним замовникам. Вміст таких папок давав замовнику можливість скласти думку про професійні здібності майстра. Згодом портфоліо наповнювали найважливішими досягненнями дизайнери та фотографи. У сфері освіти портфоліо почали використовувати з середини 80-х років XX століття у Сполучених Штатах Америки. На пострядянському просторі педагогічні портфоліо почали запроваджуватися на початку 2000-х років [11].

Виокремлюють три основні функції портфоліо: накопичувальна, моделююча та стимулююча. Дослідниця Л. Скальська формулює функції портфоліо дещо ширше:

- діагностична – фіксує зміни і зростання професійної майстерності за певний проміжок часу;
- мотиваційна – заохочує до ефективної роботи;
- змістова – розкриває весь спектр виконуваних робіт;
- розвивальна –забезпечує безперервність процесу зростання;
- цілепокладання – підтримує мету самовдосконалення;
- рейтингова – демонструє діапазон професійних компетентностей.

Існує три основні типи портфоліо: портфоліо документів, портфоліо робіт, портфоліо відгуків.

Портфоліо документів – це пакет сертифікованих (документованих) індивідуальних досягнень педагога. Цей тип портфоліо передбачає можливість як якісного так і кількісного оцінювання матеріалів, містить перелік сертифікатів. Документи або їх копії можуть бути розміщеня у додатку до портфоліо.

До переваг цього типу портфоліо І. Соколянська відносить: можливість якісного та кількісного оцінювання матеріалів, до недоліків: не відображається процес професійного розвитку педагога, різноманітність його творчої активності, інтересів тощо.

Портфоліо робіт – збірка різноманітних творчих, проектних, дослідницьких робіт, а також опис основних формі напрямів професійної і творчої активності (участь у наукових конференціях, конкурсах, проектах тощо). Перевагами такого типу портфоліо є: якісна оцінка за параметрами повноти, різноманіття та якості представлених матеріалів (робіт), уявлення про динаміку професійної та творчої активності, спрямованості інтересів: до недоліків можна віднести – якісна оцінка портфоліо робіт доповнює підсумкову оцінку, але не може входити до рейтингу як сумарна складова.

Портфоліо відгуків містить самооцінку своїх досягнень, самоаналіз різних видів професійної діяльності та її результатів, резюме, планування майбутніх етапів, а також відгуки, надані колегами-педагогами, батьками, керівництвом тощо. Інформація може бути представлена у вигляді текстів висновків, відгуків, рецензій, есе, резюме, рекомендаційних листів тощо.

До переваг портфоліо відгуків відносимо можливість використання механізмів самооцінювання, що підвищує ступінь усвідомленого вибору подальших напрямів професійного розвитку та особистісного самовдосконалення. Недоліками можна вважати складність формалізації і обліку наданої педагогом інформації, її об'єктивність, а також не відображений процес індивідуального розвитку, різноманітність творчої активності та інтересів педагога.

За складом портфоліо класифікують на прості та комплексні. Прості портфоліо – тематичні портфоліо, які можуть вміщувати або документальну інформацію або відображати процесуальні аспекти.

Комплексні портфоліо поєднують два види інформації – документальну та процесуальну, наприклад відгуки і результати або процеси і результати. Як правило педагоги віддають перевагу саме комплексним портфоліо.

В залежності від характеру та структури представленої інформації виокремлюють такі види портфоліо: документальне, підсумкове, методичне, рефлексивне, презентаційне та ін. Найбільш затребуваними серед фахівців є тематичні та особисті портфоліо [30].

Тематичне портфоліо складається з окремих предметних розділів (наприклад, навчальна діяльність, позаурочна діяльність, самоосвіта). Воно може містити план (структуру) занять або розробки теми, обґрунтування теми та її власне бачення, очікувані результати, роботи учнів (анкети, тести, відгуки), самоаналіз, дидактичні матеріали, відгуки колег, бібліографію, презентаційні матеріали (мультимедіа, презентація, веб-сайт, блог, книга, публікація тощо), окреслення подальших перспектив автора та ін.

Мета створення особистого портфоліо – презентація власних практичних досягнень автора для оцінки його професійної компетентності, демонстрація професіоналізму та результативності роботи. Структура такого портфоліо може містити загальні відомості про педагога, підсумки методичної та педагогічної діяльності, позаурочні заходи, матеріали виступів та публікацій автора тощо.

— При складанні портфоліо педагог має дотримуватися низки принципів:

- системність і регулярність самомоніторингу;
- достовірність;
- об'єктивність;
- націленість автора на самовдосконалення;
- структуризація матеріалів, логічність і лаконічність всіх письмових пояснень;
- акуратність і естетичність оформлення;
- цілісність, тематична завершеність представлених матеріалів;
- наочність результатів роботи;

- технологічність.

Портфоліо може бути представлене на паперових носіях або в електронній версії. У першому випадку – це файлова папка із вкладишами, де матеріали розміщуються відповідно до визначеної структури [47]. Л. Скальська вважає, що обсяг портфоліо має бути у межах 30-70 сторінок друкованого тексту. Структури портфоліо можуть бути різноманітними і залежать від задуму автора [26]. Водночас, спрощена структура педагога має такий вигляд:

- «портрет» – інформація про автора портфоліо;
- «колектор» – роботи автора портфоліо;
- «робочі матеріали» – матеріали, систематизовані автором;
- «досягнення» – матеріали і документи, що відображають результати діяльності та досягнення автора.

Про довільну форму опису освітніх та професійних здобутків педагога в портфоліо йде мова й у Концепція розвитку педагогічної освіти [12]. Мабуть саме тому й досі не існує єдиних вимог до змісту та структури портфоліо педагогічного працівника, яке презентується ним під час атестації.

Отже, аналіз представлення результатів педагогічної діяльності педагогічних працівників ЗП(ПТ)О свідчить, що в педагогічній практиці поряд з традиційними (навчальні посібники, підручники, методичні матеріали тощо) активно використовуються сучасні форми як відео-, фотоматеріали, презентаційні матеріали, проекти, портфоліо та ін., що дозволяє педагогічному працівнику продемонструвати власні професійні здобутки під час проходження атестації, проявити свою індивідуальність і творчий потенціал.

Альтернативним змістом портфоліо педагога можна вважати творче досьє, що вміщує різноманітні творчі, проектні, дослідницькі роботи автора, опис його авторських методик, доробок, програм; основні напрями творчої активності (участь у наукових конференціях, конкурсах, педагогічних читаннях, проходження курсів підвищення кваліфікації тощо).

1.3 ЕЛЕКТРОННЕ ПОРТФОЛІО ЯК СУЧАСНИЙ ЗАСІБ ПРЕДСТАВЛЕННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ПЕДАГОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ

На відміну від паперових електронні портфоліо є способом фіксування й накопичення матеріалів, що розміщені на веб-базовому ресурсі (сайті, в блозі або персональному кабінеті педагога) та демонструють рівень його професіоналізму [23].

Можливості інтернет-ресурсів дозволяють педагогу яскраво і різнопланово представити інформацію, ознайомити з нею широке коло людей, обмінюватися досвідом з колегами. Крім того, сайт-портфоліо уможлиблює постійне оновлення поданих на ньому матеріалів, що стимулює автора до самовдосконалення, демонструє рівень підготовленості педагога і рівень його активності в аудиторних і позааудиторних видах діяльності [18].

Поширенню електронних портфоліо в освітньому середовищі сприяли заходи МОНУ з реалізації ідеї сертифікації педагогічних працівників, яка була закладена в редакції Закону України «Про освіту» 2017 року. У статті 51 цього закону сертифікація педагогічних працівників трактувалася як зовнішнє оцінювання професійних компетентностей педагога, що здійснюється шляхом незалежного тестування, самооцінювання та вивчення практичного досвіду роботи. Планувалося, що педагоги, які отримують сертифікати на авторську методику компетентнісного навчання та/ або нові освітні технології, можуть залучатися до впровадженням інновацій, педагогічних новацій і технологій у системі освіти, проведення інституційного аудиту в інших закладах освіти, розроблення та акредитації освітніх програм, а також до інших процедур і заходів із забезпеченням якості [43].

Відтак, МОН України в «Положенні про сертифікацію педагогічних працівників» (2018) зобов'язувало їх самооцінювати власну педагогічну майстерність, а результати самооцінювання подавати у формі анкети [34].

Водночас, обсяг інформації та її зміст щодо результатів самооцінювання педагогічної майстерності учасників сертифікації не унормовувалися, що ускладнювало, на нашу думку, процес зовнішнього оцінювання діяльності педагогів експертами.

Вже у 2019 році Наказом МОН України запроваджуються Методичні рекомендації щодо створення, змісту та завантаження е-портфолію, які уніфікують подачу результатів оцінювання учасником сертифікації динаміки професійного зростання та індивідуального розвитку, аналізу сильних та слабких сторін власної педагогічної діяльності [31]. До змісту портфолію мали входити такі складники:

- анкета самооцінювання учасника сертифікації;
- опис навчального заняття, проведеного учасником сертифікації відповідно до навчального плану.

За бажанням учасникам сертифікації дозволялося додавати до власного е-портфолію будь які матеріали, що засвідчували педагогічну майстерність (фото-, відео матеріали, посилання на сторінки у соціальних мережах, блог, гіперпосилання на власний веб-сайт або сайт закладу освіти тощо). Представлені матеріали можуть також містити інформацію про освітні успіхи учнів, творчі напрацювання, авторські розробки уроків, дидактичних ігор, сценаріїв тощо, публікації, презентації виступів на семінарах, симпозіумах, конференціях та ін.).

Водночас, часто на допомогу педагогічним працівникам у підготовці до атестації та самооцінювання власної професійної діяльності педагога заклади освіти розробляють методичні рекомендації з орієнтовною структурою портфолію, наприклад [21]:

- титульна сторінка (прізвище, ім'я, по батькові; повна назва закладу освіти, в якому працює педагог; період, за який представлені матеріали тощо);
- зміст портфолію;

- загальні відомості про педагогічного працівника (рік народження; освіта; загальний трудовий і педагогічний стаж; педагогічний стаж роботи в закладі освіти; посада; кваліфікаційна категорія, педагогічне звання; дисципліни, що викладає; відомості про попередню атестацію та її наслідки; підвищення кваліфікації у міжатастаційний період; інформація про нагороди, заохочення; педагогічне кредо, назва індивідуальної методичної (педагогічної) проблеми тощо);
- освітня та навчально-методична діяльність (перелік навчально-методичних матеріалів: титульні аркуші навчальних, робочих програм, у розробці яких брав участь викладач; опис навчально-методичних комплексів дисциплін, які викладає, опис освітніх технологій, педагогічних методів, прийомів, які використовує; інформацію про відкриті навчальні заняття та заходи, про узагальнення та поширення власного педагогічного досвіду тощо);
- результати педагогічної діяльності (порівняльний аналіз успішності учнів у міжатастаційний період);
- науково-методична діяльність (перелік науково-дослідних, пошукових, творчих робіт, опис його авторських методик, сценаріїв, рекомендацій; інформація про: участь в наукових конференціях, конкурсах, педагогічних читаннях, робота над індивідуальною методичною (педагогічною) проблемою, участь в роботі циклових комісій, методичних об'єднань, у семінарах, круглих столах, майстер-класах тощо; розробка науково-методичних матеріалів; публікації тощо);
- позанавчальна діяльність з навчальної дисципліни/ предмету (гуртки, секції, екскурсії, проекти, переможці олімпіад, конкурсів, змагань);
- виховна діяльність (інформація про роботу зі здобувачами освіти, відео- та фотоматеріали за підсумками проведених заходів, робота з батьками, анкетування учасників освітнього процесу тощо);
- відгуки.

Рекомендований обсяг портфоліо – не більше 8-10 сторінок, інші документи розміщуються у додатках. Крім рекомендації методичні служби закладів освіти організують різноманітні семінари, вебінари тощо для педагогів з питань розроблення та оформлення електронних портфоліо для проходження атестації. Проаналізуємо окремі структури портфоліо педагогів вітчизняних закладів освіти та розміщених на освітніх платформах, результати аналізу представимо у табличній формі (див. табл.1.2.).

Як видно з табл.1.2, переважна більшість структур портфоліо педагогів побідні і охоплюють результати професійної діяльності педагогічних працівників в міжатестаційний період за напрямками: результативність навчальної роботи педагога, навчально-методична робота, науково-методична робота, досягнення здобувачів освіти тощо.

Водночас, кожна структура портфоліо має свої відмінні особливості, зокрема, автори [21] та [25] пропонують певну частину інформації про педагога подавати в табличній формі, що на нашу думку, полегшує її сприйняття за рахунок формалізації. В запропонованій структурі [25] додатково введений розділ «Проектування індивідуальної траєкторії», який дозволяє атестаційній комісії ознайомитися не тільки з досягнутими результатами учасника атестації, але й зрозуміти його подальші плани щодо саморозвитку впродовж наступного міжатестаційного періоду.

Заслуговує на увагу досвід методичної служби ДНЗ Хмельницького Центру ПТО сфери послуг [27], на веб-сторінці якої у розділі «Атестація» розміщена як актуальна нормативна та розпорядча документація з теми атестації педагогічних працівників в закладі, презентаційні матеріали вебінару з цього питання, а також систематизовані за роками проходження атестаційної експертизи портфоліо педагогів Центру.

Таблиця 1.2 – Аналіз структури портфоліо педагогів вітчизняних закладів освіти та розміщених на освітніх платформах

Складова портфоліо	Назва закладу освіти, освітньої платформи						
	Київське ВПУ будівництва і дизайну [14]	Коледж нац. фармацевт. ун-ту (м. Харків) [21]	ДНЗ Хмельницьк. Центр ПТО сфери послуг [27]	НМЦ ПТО ПК інж.-пед. прац. в Хмельницьк. обл. [2]	Освітня платформа «На урок» [25]	Хмельницьк. професійний ліцей [28]	
Титульна сторінка		+		+	+	+	
Зміст		+					
Коментар до портфоліо		+					
Загальні відомості про педагога	+	+	+	+	+	+	
Науково-методична діяльність	+	Наукова діяльність	+	+	Результати педагогічної діяльності		
Результати педагогічної діяльності	+	Навч.-метод. діяльність	+	+		+	Навч.-метод. діяльність
Позанавчальна діяльність	+	+	+	+		+	+
Виховна діяльність		+		Волонтерська діяльність			
Навчально-матеріальна база	+						
Проектування інд. траєкторії проф. зростання					+		
Відгуки		+					

Практика прозорості та доступності результатів проведення атестаційних експертиз педагогічних працівників ЗП(ПТ)О Хмельницької області підтримується і Науково-методичним Центром ПТО та підвищення кваліфікації інженерно-педагогічних працівників в Хмельницькій області [2].

Безперервний професійний розвиток може здійснюватися шляхом формальної, неформальної та інформальної освіти, а його результати накопичуватися в електронному портфоліо педагогічного працівника, що розміщується на веб-сайті закладу освіти [12], області [2] або всеукраїнському рівні [5]. При цьому, педагоги віддають перевагу електронному портфоліо завдяки легкості його створення, редагування та доповнення, компактності зберігання та презентації. Найчастіше портфоліо оформлюють як презентацію в Microsoft PowerPoint, оскільки у такій формі легше ознайомити членів атестаційної комісії з професійними досягненнями педагогічного працівника та продемонструвати рівень володіння ним ІКТ.

Сьогодні створити електронне портфоліо педагогічний працівник та фрагментів його контенту можна за допомогою цифрових інструментів, наприклад платформ Blogger, Wakelet та веб-сервісів AdobeApark Canva Genially LearningApps GooglForms тощо [8, 41]. Для визначення оптимальної структури портфоліо педагогічних працівників нами біла розроблена анкета (див. рис.1.3), зміст якої представлений у Додатку А.

Анкета для опитування педагогічних працівників закладів П(ПТ)О щодо складових професійного портфоліо педагога

Рисунок 1.3 – Гугл-форма анкети для опитування педагогічних працівників закладів П(ПТ)О щодо складових портфоліо педагога

До опитування були залучені експерти з числа досвідчених педагогічних працівників, стаж роботи яких в закладах освіти становить не менше 10 роки (див.рис.1.4).

Стаж роботи в закладі освіти (років)

Копіювати

6 відповідей

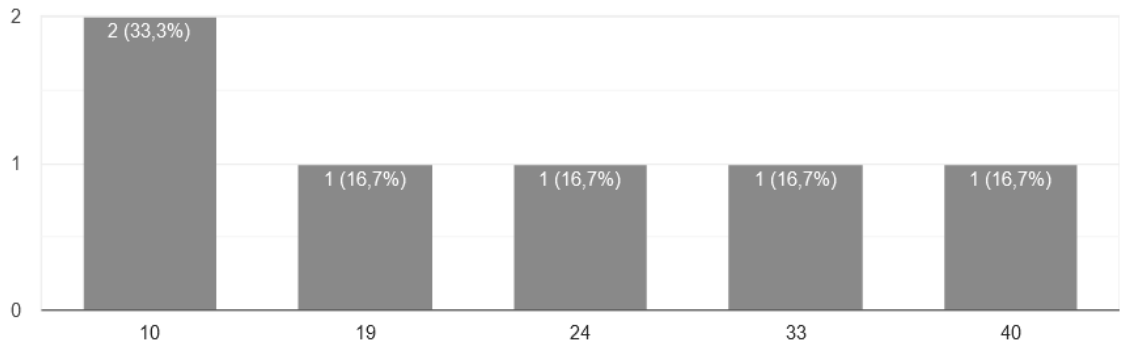

Рисунок 1.4 – Відповіді респондентів на запитання щодо стажу їх роботи в закладі освіти

З шести опитаних експертів 4 педагоги представляють ВПУ №4 (м. Хмельницький), по одному – ДНЗ Хмельницький центр ПТО сфери послуг та Хмельницький національний університет. Переважна більшість опитаних – 4 особи (66,6%) – це викладачі теоретичного навчання та майстри виробничого навчання ЗП(ПТ)О (див.рис.1.5).

Посада

6 відповідей

Рисунок 1.5 – Відповіді респондентів на запитання щодо посади, яку вони обіймають у закладі освіти

Аналіз результатів анкетування показав (див.рис.1.6), що педагогічні працівники представляють результати професійної діяльності у

Рисунок 1.6 – Відповіді респондентів на запитання «Які види представлення результатів професійної діяльності у міжтестастійний період Ви використовуєте?»

міжатестастійний період переважно у вигляді навчальних посібників, підручників – 6 відповідей (100%), навчальних програм, навчально-методичних комплексів з предметів (курсів) – 4 відповіді (66,7%), планів-конспектів уроків з навчальних предметів (курсів) – 4 відповіді (66,7%), портфоліо – 4 відповіді (66,7%). Рідше педагогічні працівники використовують проекти як вид представлення результатів власної професійної діяльності – 3 відповіді (50%).

На питання «Чи вважаєте Ви портфоліо педагога зручним інструментом презентації власних практичних досягнень автора для оцінки його професійної компетентності?» усі респонденти дали стверджувальну відповідь.

Учасники анкетування одностайно віддають перевагу електронному формату портфоліо педагогів – 6 відповідей (100%) (див. рис.1.7).

Під час атестації якому формату портфоліо педагога Ви би віддали перевагу?

6 відповідей

Рисунок 1.7 – Відповіді респондентів на запитання «Під час атестації якому формату портфоліо педагога Ви би віддали перевагу?»

На запитання «Який тип портфоліо, на Вашу думку, доречно використовувати при атестації педагогічних працівників?» (див. рис. 1.8) відповіді розподілилися так: три респонденти (50%) вважають, що при атестації педагогічних працівників доречно використовувати тематичний тип

Який тип портфоліо, на Вашу думку, доречно використовувати при атестації педагогічних працівників?

6 відповідей

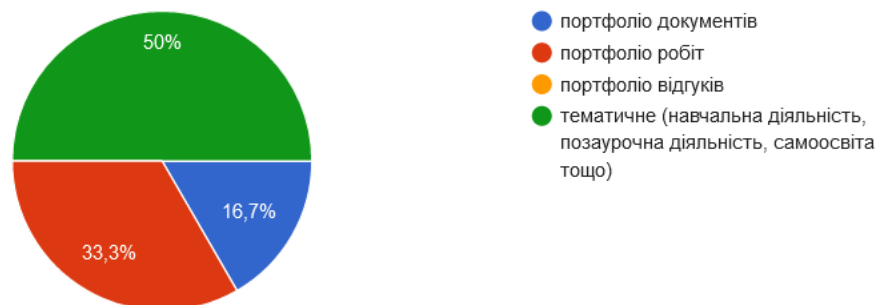

Рисунок 1.8 – Відповіді респондентів на запитання «Який тип портфоліо, на Вашу думку, доречно використовувати при атестації педагогічних працівників?»

портфолію, що містить результати навчальної та позаурочної діяльності педагога, самоосвіти тощо, 2 респонденти (33,3%) віддають перевагу портфолію робіт, і лише 1 (16,7%) – портфолію документів

Педагогічним працівникам було запропоновано відповісти на питання «Які складники портфолію педагога, на Вашу думку, є обов'язковими при його атестації?». Відповіді на питання розподілилися так. Найменшу підтримку педагоги висловили такому компоненту як відгуки – 2 відповіді (33,3%). Максимальну кількість голосів 6 (100%) отримали чотири компоненти «освітня та навчально-методична діяльність (навчальні програми, НМК навчальних предметів, відкриті уроки тощо)», «науково-методична діяльність (конкурси, конференції, семінари тощо)», «позанавчальна діяльність (проекти, гуртки, секції, екскурсії, проекти, переможці олімпіад тощо)», «виховна діяльність (виховні заходи, робота з батьками тощо)». Однозначно, що «загальні відомості про педагога» мають бути у складі портфолію – 5 відповідей (83,3%) (див.рис.1.9).

Які складники портфолію педагога, на Вашу думку, є обов'язковими при його атестації?

6 відповідей

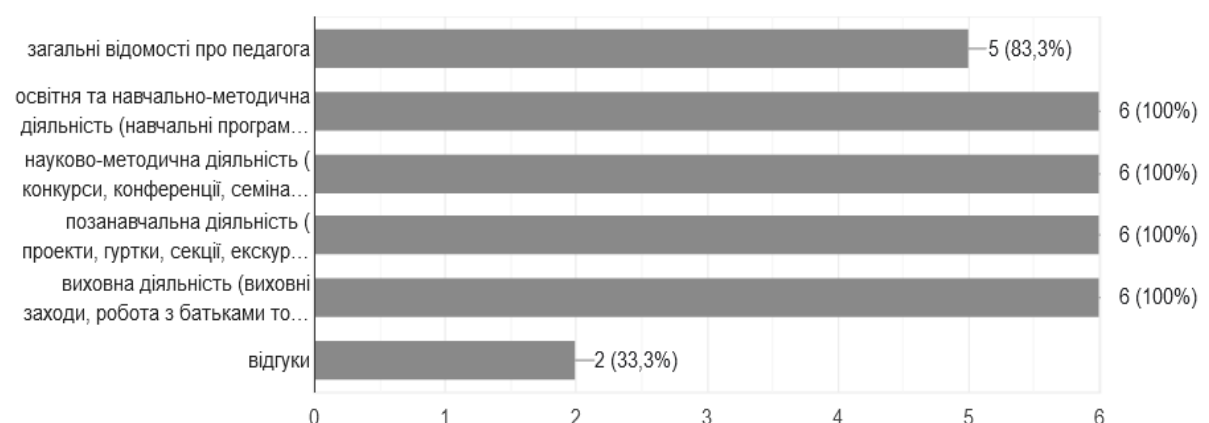

Рисунок 1.9 – Відповіді респондентів на запитання «Які складники портфолію педагога, на Вашу думку, є обов'язковими при його атестації?»

На відкрите питання про рекомендації та пропозиції щодо удосконалення структури портфоліо педагогічного працівника, яка використовується у закладі освіти, педагоги висловили низку пропозицій, серед яких:

- для порівняння досягнень педагогічних працівників в міжтестастійний період у закладі освіти має бути прийнята орієнтовна структура електронного портфоліо;
- складові мають висвітлювати усі види діяльності згідно з посадовими обов'язками педагогічного працівника;
- мають бути такі обов'язкові компоненти портфоліо: загальні відомості про викладача, науково-методична діяльність, результати педагогічної діяльності, позанавчальна діяльність, навчально-матеріальна база.

Отримані результати експертного оцінювання будуть використані у розділі 2 цієї роботи при розробленні авторської структури портфоліо педагогічного працівника ЗП(ПТ)О.

Отже, сучасна форма представлення педагогічної і науково-методичної роботи педагогів у вигляді електронного портфоліо дозволяє адміністрації закладу освіти перейти до об'єктивного оцінювання результативності педагогічної діяльності працівника та динаміки його професійного зростання, а самому педагогу якнайкраще представити власний педагогічний досвід і самореалізуватися.

2 ЕЛЕКТРОННЕ ПОРТФОЛІО В ПЕДАГОГІЧНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ ЗП(ПТ)О

2.1 СТРУКТУРА ТА ЗМІСТ ЕЛЕКТРОННОГО ПОРТФОЛІО

У вітчизняній педагогічній практиці не існує загальноприйнятої структури електронного портфоліо педагогічних працівників. Внутрішня побудова інформації, яку педагог виносить під час атестації для підтвердження результативності та успішності його професійної діяльності залежить від багатьох чинників, зокрема досвіду, займаній посаді та колу професійних обов'язків, специфіки навчальних предметів (курсів), які викладає педагог, творчого потенціалу тощо.

Водночас, аналіз літературних джерел та результати анкетування експертів в галузі професійної освіти свідчить, що можна виокремити загальні елементи, які обов'язково мають бути у структурі портфоліо педагога, що подається для проходження атестації. Серед них:

«Інформація про педагога» – ПІБ педагога, базова освіта (рівень освіти за НРК, академічна та професійна кваліфікації, рік отримання диплома та назва ЗВО, що його видав), професійний досвід, у т.ч. стаж педагогічної роботи в закладах освіти, посада, кваліфікаційна категорія, звання, контактна інформація тощо. Для викладачів професійно-теоретичної підготовки встановлена така кваліфікаційна градація: спеціаліст другої, першої та вищої категорії; для майстрів виробничого навчання – 12, 13, 14 тарифні розряди. Педагогічним працівникам можуть присвоюватися звання: «старший викладач», «викладач-методист», «майстер виробничого навчання другої категорії», «майстер виробничого навчання першої категорії» та ін. [42].

Ця інформація у структурі портфоліо педагогічного працівника, представленого для проходження атестації, є, на нашу думку, важливою, оскільки дозволяє оцінити ресурсний потенціал педагога, досвід його

діяльності в освітній сфері. Базова освіта, її рівень, академічна та професійна кваліфікації мають відповідати змісту навчальних предметів (курсів), які викладає педагог, або його виду діяльності, а також враховується атестаційною комісією при атестації особи, що претендує на зайняття посади керівника закладу освіти.

При цьому «Академічна кваліфікація» стосується компетентностей у певній спеціальності, підтвердженням яких є наявність освіти. «Професійний досвід» означає досвід професійної діяльності у відповідній сфері, що дозволяє фахово викладати відповідну дисципліну (предмет, курс). Педагогічною діяльністю у ЗП(ПТ)О та установах П(ПТ)О можуть займатися особи, які мають відповідну професійну освіту та професійно-педагогічну підготовку. Слід пам'ятати, що на посади педагогічних працівників ЗП(ПТ)О можуть призначатися фахівці виробництва, сфери послуг, які мають вищу освіту і в подальшому здобувають відповідну психолого-педагогічну підготовку [35]. Перелік формалізованих даних про педагогічного працівника, поданих у розділі «Інформація про педагога», не дозволяє у повній мірі встановити відповідність педагогів займаній посаді, відтак має доповнюватися оцінюванням результатів його професійної діяльності [40].

Подальші компоненти портфоліо педагога мають охоплювати основні напрями педагогічної діяльності педагогічного працівника ЗП(ПТ)О, оскільки під час атестації комісія з'ясовує якість виконання ними посадових обов'язків. Відповідно до статті 28 Закону України «Про професійну (професійно-технічну) освіту педагоги ЗП(ПТ)О (викладачі, педагоги професійного навчання, майстри виробничого навчання, інструктори виробничого навчання та ін.) виконують навчальне навантаження та позаурочну навчально-методичну, організаційну та виховну роботи серед здобувачів освіти [35]. Серед перерахованих видів робіт, чільне займає навчальна.

Відтак, другим компонентом портфоліо педагога є «Навчальна діяльність та її результативність», яка містить інформацію про перелік навчальних предметів (курсів), які викладає педагог, стислу характеристику

відкритих уроків, проведених у міжтестастійний період, використання при їх проведенні інноваційних форм, методів та технологій навчання, а також динаміку результативності роботи педагога (успішність вивчення навчальних предметів (курсів) здобувачами освіти та аналізом досягнутих результатів).

При цьому слід пам'ятати, що гонитва за новими методами та прийомами навчання, модернізація минулого досвіду, педагогічні знахідки педагога не завжди враховують їх можливого впливу на здобувачів освіти. Вдумливе поєднання нового та традиційного досвіду зазвичай дозволяє досягти навчальних цілей. Отже, вважаємо необхідним доповнювати результати власної навчальної діяльності аналітичними даними щодо умов досягнення високих показників навченості учнів або їх негативного ставлення до навчання.

При оцінюванні результатів навчальної діяльності педагога слід діагностувати за такими критеріями: раціональне використання досвіду, традиційних методик, оволодіння новими методами та прийомами навчальної діяльності, їх розумне поєднання при викладанні конкретного змісту навчального матеріалу та здійснення зворотного зв'язку в самоаналізі, самооцінці викладання свого предмета.

Не можемо оминати увагою показник «успішності навчальних досягнень учнів», який демонструється педагогами на презентаційних матеріалах портфоліо у вигляді діаграм. Однак, з позицій компетентнісного підходу, обсяг та якість знань, практичні уміння і навички є важливими але не єдиними показниками сформованості навчальних компетентностей. Відтак, діаграми успішності засвоєння навчального матеріалу слід доповнювати результатами інтелектуального розвитку учнів, умінням узагальнювати, систематизувати, аналізувати і оцінювати навчальну інформацію, а також розвитку пам'яті, мовлення, мислення, уваги, уяви тобто удосконалення пізнавальних здібностей здобувачів освіти.

Саме тому цей розділ навчальної діяльності педагога має містити інформацію про навчальні здобутки здобувачів освіти, їх участь у

різноманітних заходах (олімпіадах з навчальних предметів, конкурсах, змаганнях, проектах, наукових конференціях, тематичних екскурсіях, у роботі гуртків, секцій тощо) та їх досягнення.

Важливим компонентом портфоліо педагогічних працівників є «Методична діяльність», яку умовно можна представити двома напрямками: навчально-методичною та науково-методичною. Результати навчально-методичної діяльності педагог може представити власними методичними розробками, які забезпечують якість проведення аудиторних занять та позааудиторної роботи педагога. До таких розробок можна віднести, у першу чергу, авторські підручники та навчальні посібники, робочі програми предметів (курсів), чисельні дидактичні матеріали для проведення уроків, у т.ч. плани-конспекти уроків різних типів, презентаційні матеріали, сценарії відкритих уроків тощо. Педагоги з досвідом педагогічної та управлінської роботи, які є членами циклових комісій, завідувачами відділень та керівниками структурних підрозділів закладу освіти можуть подавати проекти освітніх програм, навчальних та робочих навчальних планів, іншу документацію, що унормовує освітню діяльність закладу освіти та її окремих напрямів (стратегії, концепції за видами діяльності закладу (структурного підрозділу), перспективні плани роботи закладу освіти (структурного підрозділу) тощо.

Науково-методична діяльність педагогічного працівника ЗП(ПТ)О може реалізовуватися через колективні форми організації методичної роботи закладу освіти та індивідуальну. До традиційних колективних відносяться – участь педагога у роботі методичних рад, інструктивно-методичних нарадах, методичних комісіях, школах педагогічної майстерності, педагогічних читаннях тощо. Значення саме таких форм методичної роботи у формуванні професійної компетентності педагога доведено науковим дослідженням Шевчук Л.І. [46].

До індивідуальних форм методичної роботи відносяться наставництво, консультування, самоосвіта та стажування. Відтак, педагогічний працівник

може презентувати результати участі у різноманітних заходах, зустрічах з роботодавцями, абітурієнтами; поширення власного педагогічного досвіду серед колег та інших груп стейкхолдерів, а також підсумки проходження стажувань, воркшопів, тренінгів, майстер-класів, круглих столів, семінарів, симпозіумів, наукових та науково-практичних конференцій тощо.

Перелік реалізованих науково-дослідних робіт та проектів педагога або робота над індивідуальною науковою (методичною) темою дослідження мають підкріплюватися відповідними науковими публікаціями. При цьому, слід зазначити, що підсумком такого виду діяльності педагога має стати – міні-есе з аналізом впровадження нових знань в освітній процес та здобутих компетентностей – в професійну діяльність.

«Участь у формуванні інклюзивного освітнього середовища закладу» – вид діяльності педагога, що, на нашу думку, має бути обов'язково відображений у портфоліо сучасного педагогічного працівника ЗП(ПТ)О. Виклики сьогодення, з якими стикаються сьогодні учасники освітнього процесу, а саме, глобалізаційні процеси, поширення коронавірусної хвороби COVID-19 та військова агресія росії проти нашої країни, висувають до педагогів, як старшого покоління, психолого-педагогічного супроводу молоді, підтримки її кар'єрного зростання. Актуальними стають такі форми підтримки нашої країни та Збройних сил України як волонтерська діяльність.

Результати роботи педагога як класного керівника можуть бути представлені у вигляді анкетувань здобувачів з різних аспектів їх навчання у закладі освіти та соціальної сфери, характеристики заходів із поширення принципів та норм академічної доброчесності, дотримання правил поведінки та етики академічних взаємовідносин, заходів з національно-патріотичного виховання тощо. У цьому розділі доречно висвітлити участь педагогічного працівника у формуванні навчально-матеріальної бази лабораторій, майстерень, кабінетів закладу освіти, у яких педагог проводить заняття, оформленні робочого місця, а також його внесок у формуванні інклюзивного освітнього закладу освіти в цілому. Орієнтовна структура портфоліо

педагогічного працівника ЗП(ПТ)О для проходження ним процедури атестації представлена на рис.2.1.

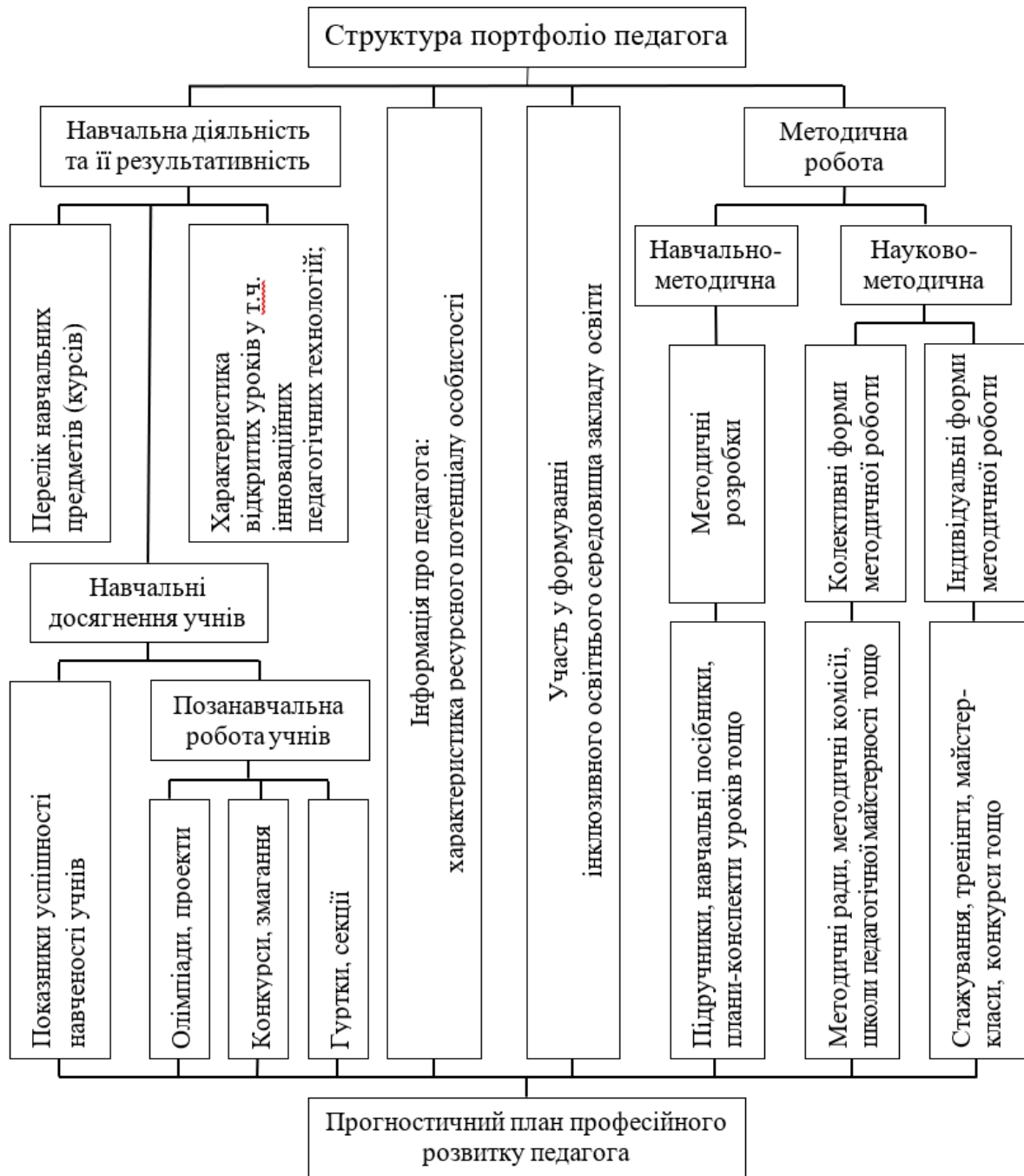

Рисунок 2.1 – Орієнтовна структура портфоліо педагогічного працівника ЗП(ПТ)О для проходження процедури атестації

Як видно на рис.2.1, підсумовуючим складником портфоліо педагогічного працівника має бути «Прогностичний план професійного розвитку на міжатаестаційний період», в якому педагог на основі самоаналізу

результатів педагогічної діяльності за попередній міжтестастійний період має зробити висновки щодо результативності та ефективності власної діяльності. Уміння критично оцінити власні діяльність та здобутки педагогом є запорукою об'єктивного бачення ним реальної ситуації, уміння вчасно виявляти проблеми та їх вирішувати, а відтак, успішно будувати професійну кар'єру у майбутньому.

Прикладом відкритого персонального портфоліо сучасного науковця є е-портфоліо експерта ЮНЕСКО Піта Комерса – він у своєму портфоліо приділяє увагу проектам зі студентами, професійним напрацюванням і власній біографії, генерального директора Асоціації підприємств інформаційних технологій України Юрія Пероганича, який представляє на своїй сторінці кредо, наукові і професійні інтереси й публікації. Цікавим прикладом портфоліо є сайт Людмили Рождественської, у якому вона описує різні аспекти професійного життя – власний досвід, напрацювання, хобі та ін. [19].

Питання форм представлення результатів педагогічної діяльності, на нашу думку, не повинно регламентуватися з боку органів управління освітою та адміністрації закладу, що сприятиме прояву творчого потенціалу та креативності кожного педагогічного працівника.

Отже, розроблена структура та зміст портфоліо педагогічного працівника ЗП(ПТ)О може бути реалізована у формі електронного портфоліо як інструменту професійної самореалізації педагога.

2.2 ЕТАПИ СТВОРЕННЯ ЕЛЕКТРОННОГО ПОРТФОЛІО ПЕДАГОГА

Послідовність створення електронного портфоліо схарактеризовано у Методичних рекомендаціях щодо створення, змісту та завантаження е-портфоліо, розроблених МОНУ так:

- - систематизація та оформлення результатів самооцінювання педагогічної діяльності з урахуванням вимог (основні складники та додатки);
- - вибір структури е-портфоліо та типу веб ресурсу для його збереження;
- - завантаження матеріалів на обраний веб ресурс;
- - постійне доповнення та оновлення матеріалів портфоліо [18].

На основі рекомендацій МОНУ та з урахуванням досвіду розроблення електронних портфоліо педагогами вітчизняних закладів освіти, можна виокремити такі основні етапи створення електронного портфоліо (див. рис.2.2).

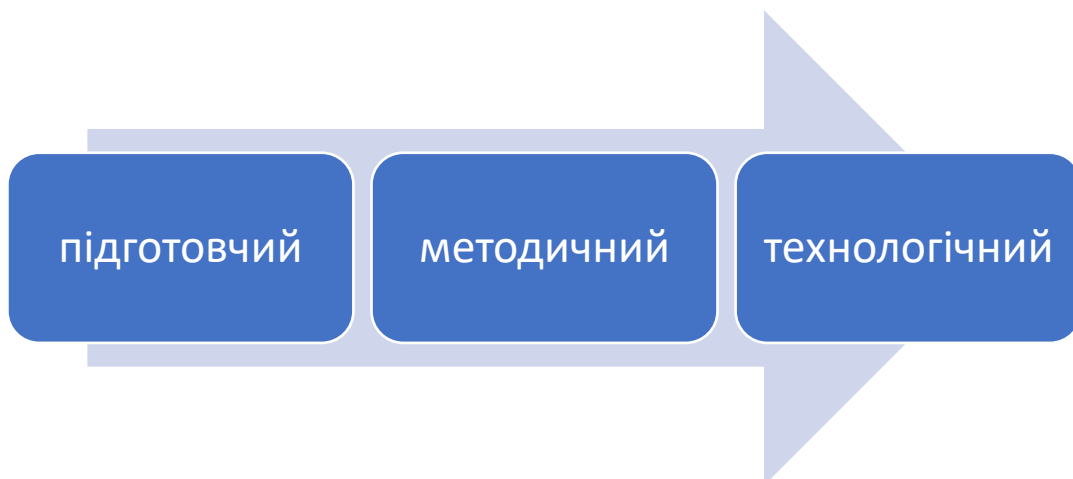

Рисунок 2.2 – Етапи створення електронного портфоліо педагога

На підготовчому етапі педагог визначається з метою створення електронного портфоліо, оскільки саме мета обумовлює тип і структуру майбутнього портфоліо. Отже, якщо портфоліо створюється для проходження педагогічним працівником атестації, його структура має відображати усі напрями педагогічної діяльності педагога, що входять у коло його професійних обов'язків на займаній посаді.

Методичний етап створення електронного портфоліо присвячений відбору та оформленню дидактичних матеріалів, робіт педагога та документів, що відображають різні напрями його педагогічної діяльності у

міжтестастійний період та висвітлюють професійні здобутки. При роботі з матеріалами для формування е-портфоліо педагог має дотримуватися низки вимог, а саме, представляти різноманітні матеріали і документи; доповнювати текстовий матеріал ілюстративним; створювати візуально привабливий контент, дотримуватися оптимального обсягу файлів для можливості їх вбудовування в структуру портфоліо з подальшим поширенням.

Технологічний етап створення електронного портфоліо полягає у виборі оптимального веб ресурсу для його розміщення, завантаження документів з подальшим їх оновленням та доповненням. При виборі веб ресурсу педагог може віддати перевагу одному з таких типів: спільна папка у хмарному сховищі, блог/ сайт, Padlet, Wakelet тощо [8]. Хмарні сховища прийшли на заміну зовнішнім носіям для збереження великого обсягу інформації або обміну файлами [7]. Найбільш популярний тип сервісу – хмарні теки (Dropbox, Google Drive, Google One), що надають можливість спільного доступу до файлів. До речі, МОНУ рекомендувало використовувати хмарне сховище Google Drive для завантаження матеріалів е-портфоліо педагогів, що сертифікуються [18].

Головна перевага хмарної теки Dropbox полягає у швидкість синхронізації даних з сервером при внесенні змін, а також вбудований сервіс Paper, призначений для спільної роботи над документами та завданнями групи виконавців.

Хмарне сховище Google Drive створене у 2012 році для гугл-даних, воно інтегрується з іншими онлайн-сервісами Google – «Google Документи», «Google Фото» та ін. До переваг сервісу можна віднести його пристосованість для використання власниками мобільних пристроїв з операційною системою Android. Зустрічається хибна назва цього хмарного сервісу «Google Диск», що є некоректним, оскільки неможливо відформатувати їх у файлову систему.

Google One – хмарна тека, створена у 2007 році, що дозволяє зберігати 30 типів файлів, зокрема, відео, фото та аудіо, а також здійснювати обмін файлами. Завдяки вбудованому додатку «Фото» сервіс використовується для

синхронізації всіх зображень. За прогнозами експертів в галузі ІТ до 2025 року ринок хмарних рішень буде стрімко розвиватися, оскільки він забезпечує надійний захист даних у «хмарі».

Створити власний сайт педагогічний працівник може за допомогою [WordPress](#), вибравши відповідний домен і якісний хостинг. Блог – мережевий журнал чи щоденник подій теж може бути використаний педагогом для розміщення корисної інформації та власного портфоліо.

Отже, аналіз існуючих хмарних сховищ свідчить, що вони є надійним способом збереження інформації і допомагають уникати втрати даних у випадку відключення енергопостачання або поламки персонального комп'ютера. Крім цього, така форма збереження даних сприяє колективній роботі з ними, обміну файлами тощо. Поряд з перевагами називають і недоліки хмарних сховищ, а саме можливість доступу до інформації сторонніх осіб та «зливу» даних у відкритий доступ у випадку хакерських атак [49].

Поряд з хмарними сховищами все більше набувають популярності освітні платформи, типу Padlet та Wakelet, які дозволяють створювати тематичні колекції документів. Зокрема, сервіс Padlet дозволяє створювати галереї посилань та об'єднувати матеріали в тематичні колекції.

Wakelet – освітня платформа, яка призначена для створення підборок файлів, зображень, гіперпосилань, відеофільмів. Інструментарій Wakelet дозволяє формувати цифрове портфоліо, яке педагог може використовувати для власного розвитку та обміну досвідом з колегами.

Веб сервіси створені для спілкування великої чисельності людей над одним проектом та систематизації інформації. Платформа Padlet має певну структуру, за якою компонуються усі навчальні матеріали. Освітня платформа Wakelet теж має широкий спектр інструментів для організації навчання, а також спілкування з колегами, у т.ч. презентації професійних досягнень за допомогою портфоліо.

Розглянемо послідовність створення портфоліо педагога на освітній платформі Wakelet (див. рис. 2.3).

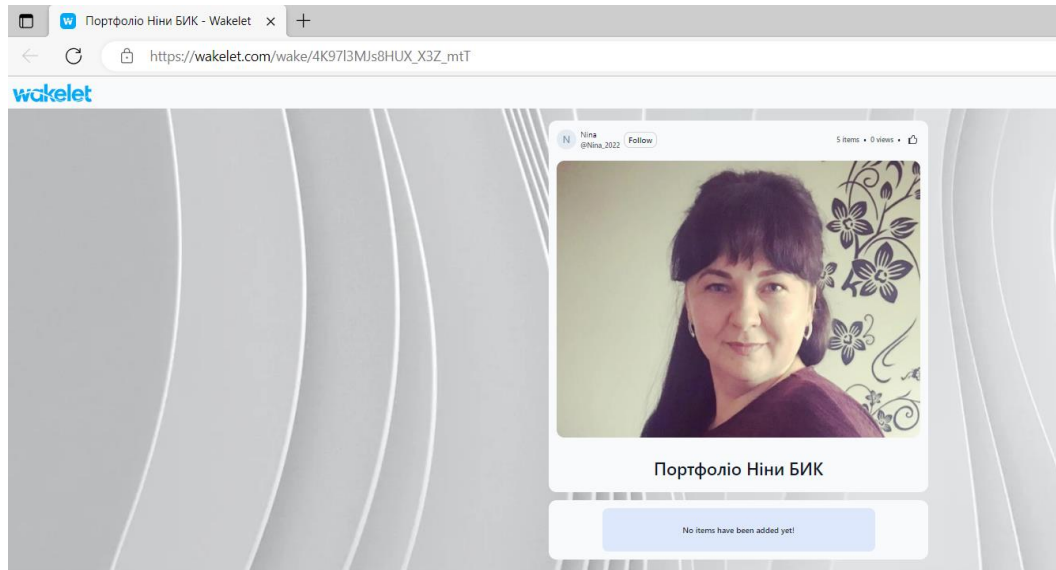

Рисунок 2.3 – Портфоліо педагога Н. Бик на освітній платформі Wakelet

Реєстрація на освітній платформі Wakelet здійснюється за допомогою існуючих акаунтів користувача (Apple, Google, Facebook тощо) або персональної електронної пошти (див. рис.2.4).

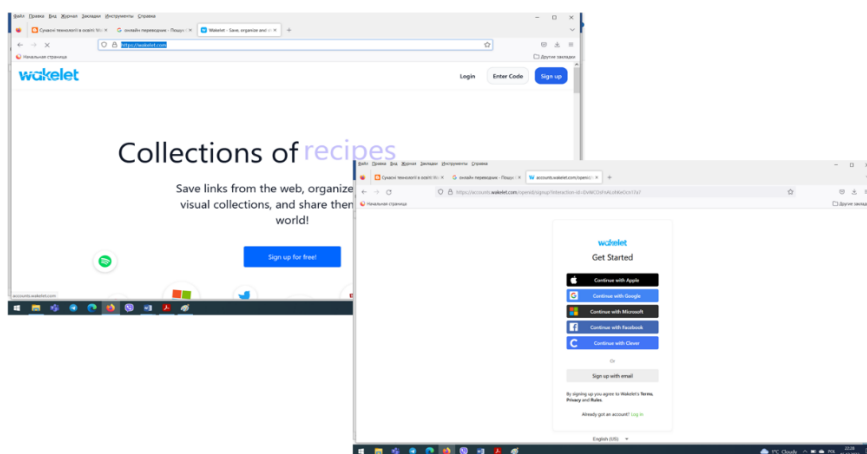

Рисунок 2.4 – Реєстрація користувача на освітній платформі Wakelet

Для користування платформою слід вказати роль, під якою користувач планує працювати, наприклад, студент, викладач, бізнесмен тощо (див. рис.2.5).

The image shows two parts of the Wakelet user interface. On the left is the 'Create your account' form, which includes fields for name (Nina), email (ninabuk.nv@gmail.com), password, and date of birth (23/06/1983). It also features a checkbox for terms and conditions and a green 'Create your account' button. On the right is the 'Tell us about you.' section, which offers role selection: Educator, Student (selected with a checkmark), Business, and Other. Below these are dropdown menus for 'Role' (set to Student - Middle School/High School) and 'University/College'.

Рисунок 2.5 – Вибір ролі користувача освітньою платформою Wakelet

Після реєстрації користувач може увійти в персональний робочий кабінет і ознайомитися з готовими колекціями (див. рис.2.6).

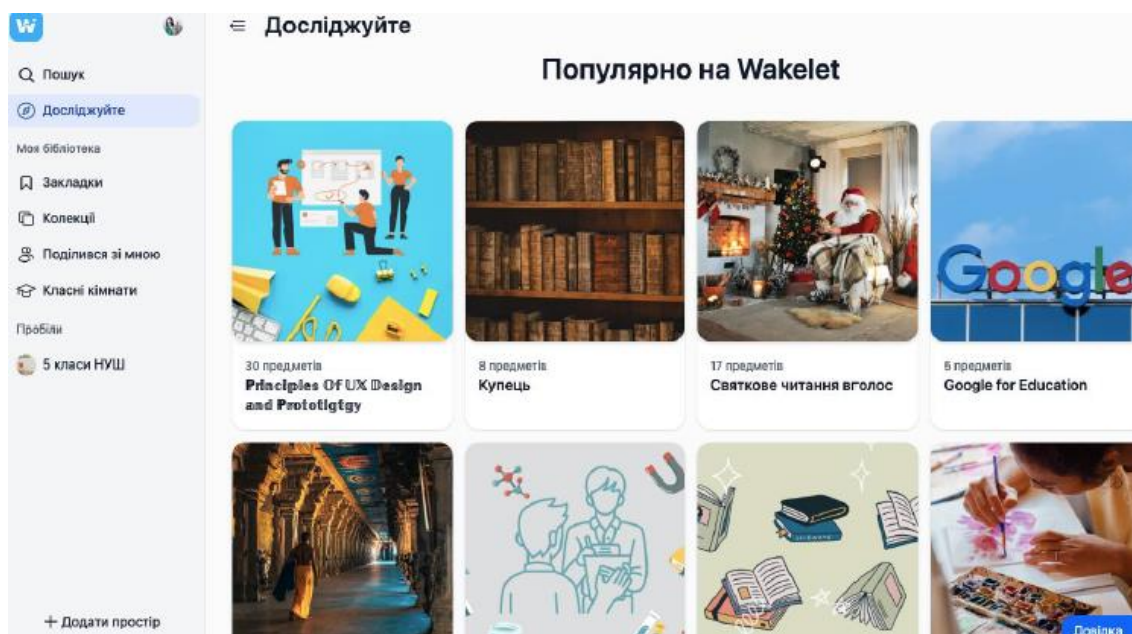

Рисунок 2.6 – Знайомство з готовими колекціями на платформі Wakelet

Наступний етап роботи над електронним портфоліо є надзвичайно відповідальним, оскільки від формування структури ресурсу буде залежати

його загальне сприйняття, зручність користування, привабливість для відвідувачів тощо (див. рис.2.7).

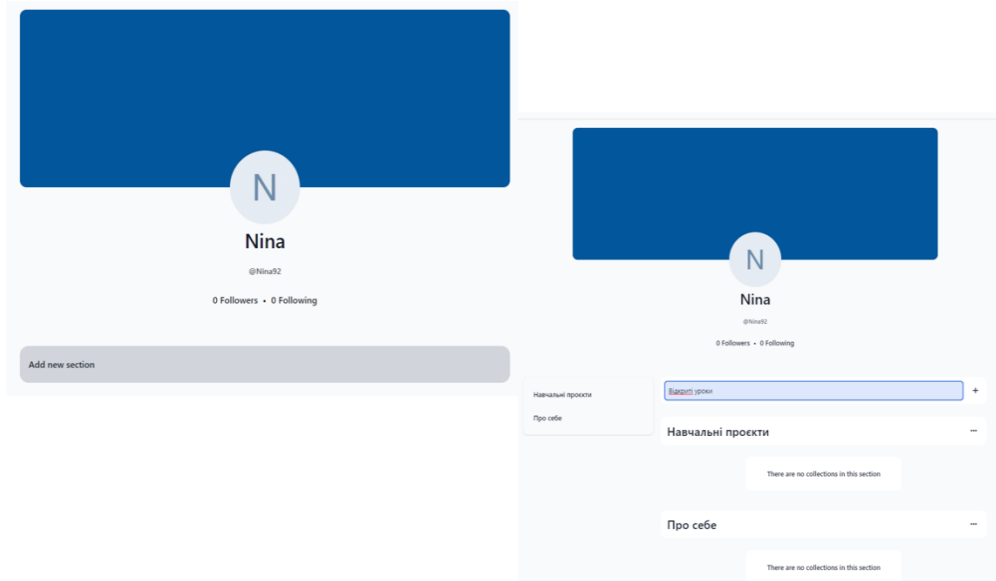

Рисунок 2.7 – Формування структури портфоліо користувача платформи Wakelet

Подальшими кроками користувача будуть послідовне наповнення виокремлених структурних елементів портфоліо контентом у вигляді різноманітних текстових, графічних файлів, презентаційних, фото та відео матеріалів тощо. При цьому слід продумати назву власного портфоліо, його окремих розділів, які б віддзеркалювали сутність зкомпонованих у окремі модулі матеріалів (див. рис.2.8).

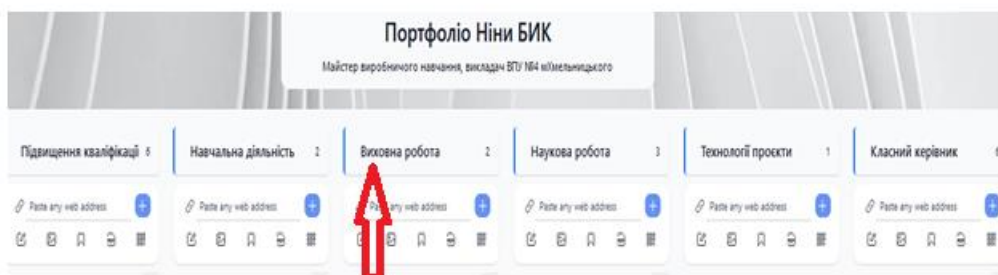

Рисунок 2.8 – Приклад структури портфоліо педагога на платформі Wakelet

Створення колекції залежить від призначення портфоліо, наприклад, у випадку підготовки до атестації педагогічний працівник може керуватися орієнтовною структурою портфоліо, яку рекомендує адміністрація закладу або яка унормована іншими інструкційними документами.

Структуровані за обраною тематикою матеріали завантажуються в окремі модулі. Приклад розміщення сценарію виховного заходу до Дня матері на тему: «Материнська любов – найсвятіша» у модулі «Виховна робота» представлена на рис.2.9.

Обираємо форму представлення модулів: послідовна (media), компактна (compact), у вигляді сітки (grid view), розумна дошка (mood board), «стовпці» (columns). Підбираємо фонове зображення для зображення обкладинки.

Переглядаємо створене портфоліо і надаємо доступ по його перегляду зацікавленим сторонам за допомогою кнопки «share». У меню, що відкриється вибираємо режими перегляду портфоліо: за посиланням для окремих осіб або публічний доступ.

ВИЩЕ ПРОФЕСІЙНЕ УЧИЛИЩЕ №4
м.Хмельницького

**Виховна година до дня
матері на тему:
«Материнська любов
-найсвятіша»**

Підготувала
Бик Н.В.

Рисунок 2.9 – Розміщення сценарію виховного заходу до Дня матері на тему: «Материнська любов – найсвятіша» у модулі «Виховна робота»

Отже, створення портфоліо на платформі Wakelet – це сучасний спосіб накопичення інформації педагогом щодо професійних досягнень, які можна використовувати для власного перегляду або надавати доступ до матеріалів іншим особам, наприклад, членам атестаційної комісії тощо. Для змістового наповнення структури портфоліо педагог розробляє якісні освітні ресурси.

2.3 РОЗРОБЛЕННЯ ДИДАКТИЧНИХ МАТЕРІАЛІВ НАПОВНЕННЯ ЕЛЕКТРОННОГО ПОРТФОЛІО

Якість спроектованого портфоліо визначається, в першу чергу, якістю дидактичних матеріалів (освітніх ресурсів), яким педагог наповнює структурні елементи портфоліо. На державному рівні рекомендації до змісту е-портфоліо педагогічних працівників розміщені у [16] і стосуються опису навчального заняття, проведеного учасником сертифікації відповідно до навчального плану (може супроводжуватися відеозаписом).

Згідно з цими рекомендаціями опис навчального заняття може містити таку інформацію: назва навчального закладу; прізвище педагога; дата проведення заняття; навчальний предмет, тема, мета та завдання заняття; тип навчального заняття; форми, методи та прийоми його проведення; очікувані результати навчання; навчально-методичне забезпечення, хід та етапи навчального заняття відповідно до його типу; підсумки навчального заняття, самоаналіз проведеного заняття у довільній формі [16].

Щодо оформлення опису навчального заняття, рекомендують дотримуватися розміру шрифту, правил оформлення таблиць тощо. Опис навчального заняття може доповнюватися фотографіями, мультимедійними презентаціями та відеозаписами, іншими технічними параметрами дидактичних матеріалів.

Слід зазначити, що задеклароване з Законі України «Про освіту» [43] право педагогічного працівника на вільний вибір форми представлення результатів педагогічної діяльності під час атестації підкріплюється в Методичних рекомендаціях МОНУ аналогічною нормою «учасник сертифікації має право відступити від положень цих рекомендацій та підготувати матеріал на власний розсуд» [16].

Отже, в роботі при створенні власного портфолію авторка підготувала низку планів-конспектів відкритих уроків з дотриманням вищевикладених рекомендацій (див. рис.2.10).

<p>Навчальний модуль: Ландшафтний дизайн</p> <p>ТЕМА : Робота над проектом естетичне оформлення зеленої зони території</p> <p>Мета:</p> <ul style="list-style-type: none"> • формувати поняття про ландшафтний дизайн, усвідомлювати технологічний процес вирощування квітково-декоративних рослин; • розвивати пізнавальний інтерес учнів, їхню творчу активність; • виховувати естетичні, екологічні, трудові якості особистості. <p>Тип уроку: застосування (закріплення) знань, вмінь і навичок.</p> <p>Обладнання: мультимедійна презентація, довідкові картки, картки завдання, кольорові олівці.</p>	<p>Хід уроку</p> <p>I. Організаційний момент</p> <ul style="list-style-type: none"> • привітання; • перевірка готовності учнів до уроку. <p>II. Актуалізація знань учнів</p> <p>– Давайте згадаємо будову квіткової рослини, і які функції виконують частини рослини?</p> <p>Корінь - поглинання із ґрунту води й мінеральних речовин.</p> <p>Листок - поглинання сонячної енергії й утворення органічних речовин.</p> <p>Стебло - проведення води й живильних речовин.</p> <p>Квітка, плід, насіння - органи розмноження.</p> <p>– Які умови необхідні для вирощування рослин?</p> <p>(живильні речовини, вода, тепло, сонячна енергія, світло).</p> <p>III. Мотивація навчальної діяльності</p>
--	--

Рисунок 2.10 – Фрагмент плану-конспекту відкритого уроку педагога, розміщеного в портфолію на платформі Wakelet

Приклад доповнення розробок планів-конспектів уроків педагога фото матеріалами наведено на рис. 2.11.

Відкритий Мастер-клас на тему: “Наклеювання
флізелінових шпалер” 28.10.2022

Рисунок 2.11 – Приклад доповнення розробок планів-конспектів уроків педагога фото матеріалами на платформі Wakelet

Рекомендований розмір фотографії складає не менше 640x480 пікселів. Фотографії мають бути чіткими. Файл зображення рекомендується завантажувати в одному найпоширеніших форматів та використовувати одне з розширень: .bmp, .jpeg, .jpg, .png, .tiff.

Вимоги до інших дидактичних матеріалів для наповнення портфоліо керівні органи освіти не встановлюють, а лише їх перераховують: фото, відео, текстові матеріали, гіперпосилання на власний веб-сайт, блог, сторінку в соціальних мережах тощо. Зазначені матеріали можуть містити: інформацію про професійні здобутки, творчий доробок (публікації, виступи на семінарах, конференціях, презентації тощо), освітні успіхи учнів, авторські розробки уроків, дидактичних ігор, сценаріїв тощо; оформлення робочого місця або класної кімнати та ін. [16].

Відтак, окремі заклади освіти намагаються надавати власні методичні рекомендації щодо оцінювання педагогічної діяльності педагогічних

працівників у міжатестаційний період [17], що має як позитивний так і негативний аспекти. Позитивним є допомога педагогічним працівникам у підготовці до атестації, упорядкування вимог та переліку і змісту документів, представлених на розгляд атестаційних комісій; до негативних можна віднести, уніфікацію форм подання інформації, стилів їх оформлення та представлення, що призводить, на нашу думку, до формалізації процесу атестації педагогів.

Тому, цінним елементом портфоліо педагога, є презентація його творчого доробку, у тому числі авторських навчальних проєктів, що свідчать про використання педагогом сучасних педагогічних технологій, зокрема, проєктних (див.рис.2.12).

Вище професійне училище №4 м. Хмельницького

Творчий проєкт

Ландшафтний дизайн зони відпочинку

Підготували:
Сорочинський Євген
Колосовський Максим
Ларіонов Владислав

Керівники:
Викладачі Бик Н.В., Кот Т.І.

Рисунок 2.12 – Приклад розміщення навчального проєкту в портфоліо педагога на платформі Wakelet

Не менш важлива робота педагога з молоддю, проведення національно-патріотичного виховання та здійснення психологічного і соціального супроводу учнів під час поширення коронавірусної інфекції та ін. Фотозвіти класного керівника якнайкраще висвітлюють такий вид діяльності педагогічного працівника (див. рис.2.13).

*Звіт роботи
Класного керівника групи №104
Бик Н.В.
за січень-лютий 2021-2022 н. р.*

1. Проведено виховну годину: «Зброя проти КОВІД-19», зустріч після зимових канікул. (17.01.22р.)

2. Відвідала урок Захист Вітчизни ,104група ,(23.12.21р.)

Рисунок 2.13 – Фотозвіт класного керівника групи в портфоліо педагога на платформі Wakelet

Сьогодні питанням створення сучасного, безпечного та комфортного освітнього середовища приділяється увага як МОНУ так і закладами П(ПТ)О. Водночас, такий вид діяльності як обладнання аудиторії, класної кімнати, робочого місця педагога не завжди висвітлюється педагогічними працівниками. Водночас, участь педагога у створенні освітнього середовища закладу, що сприяє розвитку у здобувачів професійно важливих якостей, формуванню загальних компетентностей, у т.ч. здатності зберігати й

примножуваати моральні та культурні цінності і досягнення суспільства, є надзвичайно актуальним в наш час. Приклад презентації результатів облаштування інтер'єру приміщень закладу освіти в портфоліо педагога на платформі Wakelet представлений на рис.2.14.

Навчально-практичний центр Siniat у ВПУ №4 результат виробничого навчання

Рисунок 2.14 – Приклад презентації результатів облаштування інтер'єру приміщень закладу освіти в портфоліо педагога на платформі Wakelet

Увага до наукової діяльності педагогічних працівників ЗП(ПТ)О зростає з кожним роком. Так, сьогодні викладачі та майстри виробничого навчання П(ПТ)О беруть активну участь у різноманітних наукових, науково-практичних конференціях, публікують свої наукові доробки у журналах та збірниках тез. Приклад розміщення публікації автором статті на тему «Використання електронного портфоліо професійних здобутків у процесі атестації педагогічних працівників ЗП(ПТ)О» на студентській науково-практичній конференції «Актуальні проблеми професійної та технологічної освіти: погляд у майбутнє» (Умань, 28.10.2022 р.) в портфоліо педагога на платформі Wakelet наведений на рис.2.15.

д. пед. н., професор Красильникова Г.В.,
студентка Бик Н.В.
Хмельницький національний університет

ВИКОРИСТАННЯ ЕЛЕКТРОННОГО ПОРТФОЛЮ ПРОФЕСІЙНИХ ЗДОБУТКІВ У ПРОЦЕСІ АТЕСТАЦІЇ ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ ЗП(ПТ)О

Атестаційний період – це надзвичайно важливий етап діяльності кожного педагога. Під час атестації аналізуються професійні якості педагога, його сильні та слабкі сторони, рівень загальної культури, створюються оптимальні умови для вивчення і впровадження передового педагогічного досвіду кращих педагогів закладу освіти. Під час атестації педагогічний працівник закладу професійної (професійно-технічної) освіти (ЗП(ПТ)О) демонструє набуту професійну майстерність, найкращі професійні уміння тощо.

Атестація педагогічних працівників – це визначення їх відповідності посаді, яку вони займають, рівня кваліфікації. Метою атестації є стимулювання цілеспрямованого безперервного підвищення рівня професійної компетентності педагогічних працівників, росту їх професійної майстерності, розвитку творчої ініціативи, підвищення престижу й авторитету, забезпечення ефективності освітнього процесу.

Рисунок 2.15 – Приклад розміщення наукової публікації педагога в портфоліо на платформі Wakelet

Професійна компетентність педагога висвітлюється, зазвичай різноманітними сертифікатами, що підтверджують його участь в курсах підвищення кваліфікації, вебінарах, майстер-класах тощо. Приклад персональних досягнень педагога в удосконаленні умінь використання онлайн сервісів та платформ в умовах онлайн навчання наведені на рис.2.16.

Рисунок 2.16 – Приклад представлення в портфоліо педагога на платформі Wakelet його професійних досягнень

Як доповнення до дидактичних матеріалів, розміщених в е-портфоліо, педагог може надати гіперпосилання на власний веб-сайт, блог, сторінку в соціальних мережах тощо (див.рис.2.17).

Рисунок 2.17 – Розміщення посилання на блог в е-портфоліо педагога на платформі Wakelet

Отже, проведені дослідження підтвердили, що сучасна форма представлення педагогічної та науково-методичної роботи педагогів у вигляді електронного портфоліо дозволяє адміністрації закладу освіти перейти до об'єктивного оцінювання результативності педагогічної діяльності працівника та динаміки його професійного зростання, а самому педагогу якнайкраще представити власний педагогічний досвід і самореалізуватися.

ВИСНОВКИ

Дослідження проблеми використання електронного портфоліо як сучасного засобу представлення результатів педагогічної діяльності педагогічних працівників під час атестації дозволило сформулювати такі висновки:

1 Встановлено, що обов'язковою передумовою успішної професійної діяльності педагогічних працівників ЗП(ПТ)О є постійне підвищення їх загальнокультурного і професійного рівнів та педагогічної майстерності, що унормовано Законом України «Про освіту», іншими нормативними документами. З'ясована роль атестації педагогічних працівників у процесі їх безперервного підвищення кваліфікації, що полягає у стимулюванні педагогів до росту їх професійної майстерності, розвитку творчої ініціативи, підвищення престижу й авторитету в колективі, забезпечення ефективності навчально-виховного процесу тощо.

2 Аналіз практики проведення оцінювання педагогічної діяльності педагогів П(ПТ)О, досягнутих ними результатів та ефективності роботи показав, що оцінювання проводиться у формі атестації, яка інколи занадто заформалізована та адміністрована, а відтак потребує постійної модернізації. Пошук ефективних форм проведення процедури атестації дозволив виокремити одну з них – портфоліо педагогічного працівника як спосіб презентації власних практичних досягнень автора для оцінки його професійної компетентності

3 Встановлено, що в умовах комп'ютеризації та цифровізації різних сфер життя сучасного суспільства, у т.ч. освіти, набуває актуальності створення електронного портфоліо у вигляді набору електронних освітніх ресурсів та документів, основними перевагами якого є доступність до інформації широкого кола осіб, безпечне збереження великих обсягів інформації,

використання сучасних форм представлення даних (фото, відео, мультимедіа, презентація, веб-сайт, блог, соціальні мережі тощо) та ін.

Водночас, з'ясовано, що довільна форма опису освітніх та професійних здобутків педагога в портфоліо, про яку йде мова у Концепції розвитку педагогічної освіти, ускладнює процес атестації педагогічних працівників, співставлення результатів їх педагогічної діяльності у випадку необхідності прийняття управлінського рішення щодо відповідності/ невідповідності займаній посаді. Відтак, наявність єдиних орієнтовних вимог до змісту та структури портфоліо педагогічного працівника, яке презентується ним під час атестації, його обов'язкових елементів допомогли б усунути виявлені труднощі.

4 На основі аналізу видів педагогічної діяльності обґрунтована структура портфоліо педагога для оцінювання його професійних здобутків під час атестації, що містить такі обов'язкові компоненти: інформація про педагога: характеристика ресурсного потенціалу; навчальна діяльність та її результативність; методична діяльність (навчально-методична та науково-методична); участь у формуванні інклюзивного освітнього середовища закладу, прогностичний план професійного розвитку на наступний міжатестаційний період. Запропоновано при створенні портфоліо педагога використовувати сучасні освітні платформи, зокрема Wekelet, як сервіс для створення тематичних колекцій документів.

5 Окреслені прогностичні шляхи удосконалення процедури проведення атестації педагогічних працівників ЗП(ПТ)О на засадах відкритості та гласності, залучення громадськості до роботи комісій, вибору членів комісій рейтинговим голосуванням, чіткою регламентацією документів для атестації педагогічних працівників та їх змістового наповнення, у.т.ч електронного портфоліо. Створення атмосфери доброчесності та доброзичливості під час перебігу атестації у навчальному закладі сприятиме створенню конструктивних стосунків у педагогічному колективі та є потужним мотивом фахового й особистісного зростання кожного педагога.

ПЕРЕЛІК ДЖЕРЕЛ ПОСИЛАННЯ

1. Wakelet. The complete learning platform. URL: <https://features.wakelet.com/> (дата звернення: 14.12.2022).
2. Атестаційні портфоліо педагогічних працівників закладів ПТО області. Сайт Науково-методичного Центру ПТО та підвищення кваліфікації інженерно-педагогічних працівників в Хмельницькій області. URL: <https://khmnmc.km.ua/atestatsiyni-portfolio-pedahohiv/> (дата звернення: 30.11.2022).
3. Аттестация педагогов: реалии и перспективы. URL: <https://ru.osvita.ua/school/qualification/18230/> (дата звернення: 25.11.2022).
4. Бик Н.В., Красильникова Г.В. Електронне портфоліо як засіб представлення результатів професійної діяльності педагогічних працівників // Актуальні проблеми професійної та технологічної освіти: погляд у майбутнє : матер. Всеукр. студ. наук.-практ. конф. (Умань, 28 жовт. 2022 р.) / МОН України, Уманський держ. пед. ун-т імені Павла Тичини ; [редкол.: С. І. Ткачук (голов. ред.), Т. Н. Азізов, А. І. Терещук [та ін.] ; за заг. ред С. І. Ткачука. – Умань, 2022. – С.15-18.
5. Бібліотека методичних матеріалів для освітян: освітній веб-портал. URL: <https://vseosvita.ua/library> (дата звернення: 29.11.2022).
6. Волошин Андрій Михайлович : персональний сайт викладача спеціальних дисциплін. URL: <http://surl.li/dzwbfb> (дата звернення 10.12.2022).
7. Гуревич Р. С. Інформаційно-комунікаційні технології в професійній освіті : монограф. / Р. С. Гуревич, М. Ю. Кадемія, М. М. Козяр; за ред. член-кор. НАПН України Гуревича Р. С. – Львів : Сполом, 2012. – С. 149.
8. Дудич Г. Використання платформи Wakelet для створення е-портфоліо вчителя : вебінар. URL: <http://surl.li/eaеоj> (дата звернення: 29.11.2022).

9. Задорожна-Княгницька Л. В. Історія педагогіки : навчальний посібник для студентів ЗВО / Л. В. Задорожна-Княгницька. – Херсон : ОЛДІ-ПЛЮС, 2020. – 364 с.
10. Кваліфікаційна робота : методичні рекомендації для студентів спеціальності 015.36 «Професійна освіта (Технологія виробів легкої промисловості)» / уклад.: І.В. Андрощук, Г. В. Красильникова – Хмельницький : ХНУ, 2021. 28 с.
11. Кендюхова А.А. Професійне портфоліо: територія успіху сучасного педагога: [навчально-методичний посібник] / А.А. Кендюхова. – Кіровоград: КЗ «КОІППО імені Василя Сухомлинського», 2016. – 36 с
12. Концепція розвитку педагогічної освіти. Наказ Міністерства освіти і науки України від 16 липня 2018 р. No 776. URL: <http://surl.li/jhth> (дата звернення: 25.11.2022).
13. Левківський М. В. Історія педагогіки: Навч.-метод. посібник. Вид. 2-е, доп.– Житомир: ЖДУ, 2004. – 199 с.
14. Малець Н.О. Портфоліо педагога професійної школи : Виступ на тему. – К.: Київське вище професійне училище будівництва і дизайну, 2019. URL: [152369.pdf \(naurok.com.ua\)](http://152369.pdf(naurok.com.ua)) (дата звернення: 30.11.2022).
15. Методичний проект «Реалізація компетентнісного підходу до навчання шляхом використання ТВРЗ-педагогіки на уроках зарубіжної літератури». Сайт Дніпровської академії неперервної освіти. URL: <http://surl.li/dzwcp> (дата звернення 10.12.2022).
16. Методичні рекомендації щодо організації та проведення атестації керівних кадрів та педагогічних працівників відповідно до Типового положення про атестацію педагогічних працівників, затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України від 6 жовтня 2010 р. No 930 (із змінами). URL: <http://surl.li/dtcdd> (дата звернення: 25.11.2022).
17. Методичні рекомендації щодо оцінювання педагогічної діяльності педагогічних працівників ПЗЗСО «Ліцей Київського міжнародного університету». – Київ: Приватний заклад загальної середньої освіти «Ліцей

Київського міжнародного університету», 2020. URL: <http://surl.li/ckosk> (дата звернення: 13.12.2022).

18. Методичні рекомендації щодо створення, змісту та Е-портфоліо : наказ МОН України від 30.05.2019 №755. URL: <http://surl.li/eaeos> (дата звернення: 25.09.2022).

19. Морзе Н.В., Варченко-Троценко Л.О. Е-портфоліо як інструмент відкритості та прозорості освітньої діяльності сучасного університету // Інформаційні технології і засоби навчання, 2016, Том 52, №2. – С.62-80.

20. Мостова С.О. Нестандартні форми організації методичної роботи в закладі позашкільної освіти // Розвиток педагогічної майстерності майбутнього педагога в умовах освітніх трансформацій: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (13 травня 2022 р.) / Глухівський НПУ ім. О. Довженка. Глухів, 2022. – С.176-179.

21. Оформлення портфоліо. Метод. реком. для викладачів / Т.О. Кудрявцева, І.В. Коломієць., В.О. Момот. За заг. ред. О.В. Гейко – Х.: Коледж НФаУ, 2016. – 11 с.

22. Педагогічні вимоги щодо організації та проведення відкритих уроків. URL: <http://vpu25.km.ua/pdf/Metodkabinet2/5.pdf> (дата звернення 10.12.2022).

23. Подковко Х. В. Аналіз можливостей та перспектив використання технології електронного портфоліо викладачами вищих медичних (фармацевтичних) навчальних закладів // Актуальні проблеми вищої педагогічної освіти. Вісник Чернігівського національного педагогічного університету. Серія: педагогічні науки. Чернігів : вид-во Черніг. нац. пед. ун-т ім. Т. Г. Шевченка. Вип. 144. 2017. С. 99 – 177.

24. Положення про атестацію педагогічних працівників : проект МОН України, 2021. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/gromadske-obgovorennya/2021/09/06/Polozh.pro.atest.ped.prats.06.09.pdf> (дата звернення: 25.11.2022).

25. Портфоліо вчителя: проводимо самоаудит та складаємо «досьє успіхів» : Освітня платформа «На урок», 2021. URL: <http://surl.li/eaepc> (дата звернення: 28.11.2022).
26. Портфоліо педагога / Укладач І.Т.Соколянська. – Х.: Вид.група «Основа», 2013 – 224 с.
27. Портфоліо педагогів: Атестація. сайт Державного навчального закладу «Хмельницький Центр ПТО сфери послуг». URL: <http://surl.li/eaekz> (дата звернення: 27.11.2022).
28. Портфоліо педагогів. Віртуальний методичний кабінет Хмельницького професійного ліцею. Сайт Хмельницького професійного ліцею.. URL: <https://mihalkam.wixsite.com/mysite/metodichni-komisiyi> (дата звернення: 29.11.2022).
29. Порядок підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників : постанова Кабінету Міністрів України від 21 серпня 2019 р. № 800 «Деякі питання підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників» (зі змінами). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/800-2019-%D0%BF#Text> (дата звернення: 25.09.2022).
30. Примаченко Н. Портфоліо, або професійний портрет бібліотекара // Шкільний бібліотечно-інформаційний центр, 2011, №9. – С. 43-51.
31. Про затвердження Методичних рекомендацій щодо створення, змісту та завантаження е-портфоліо : Наказ МОН України від 30.05.2019 №755. URL: <http://surl.li/clons> (дата звернення: 30.11.2022).
32. Про затвердження Оперативного плану МОН України на 2022 рік : наказ МОН України від 17.01.2022 №29. URL: <http://surl.li/ecijj> (дата звернення: 10.10.2022).
33. Про затвердження Положення про порядок здійснення інноваційної освітньої діяльності. Наказ МОН України від 07.11.2000, №522. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0946-00#Text> (дата звернення 10.12.2022).

34. Про затвердження Положення про сертифікацію педагогічних працівників : Постанова КМУ від 27.12.2018 №11. URL: <http://surl.li/eaiox> (дата звернення: 30.11.2022).

35. Про професійну (професійно-технічну) освіту : Закон України від 10.02.1998 № 103/ 98-ВР (із змінами і доповненнями). URL: https://ips.ligazakon.net/document/z980103?an=1&ed=2022_03_24 (дата звернення 12.12.2022).

36. Про схвалення Концепції реалізації державної політики у сфері професійної (професійно-технічної) освіти «Сучасна професійна (професійно-технічна) освіта» на період до 2027 року : розпорядження КМУ від 12.06.2019 №419-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/419-2019-%D1%80#Text> (дата звернення: 25.11.2022).

37. Про удосконалення методичної роботи в системі професійно-технічної освіти. Наказ МОНУ від 12.12.2000 №582. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0582290-00#Text> (дата звернення: 25.11.2022).

38. Проекти викладачів ННЦ ПТО НАПН України. URL: <http://nnc.kiev.ua/proekt-N-02.html> (дата звернення 10.12.2022).

39. Проекти ліцею. Торецький професійний ліцей. URL: <http://tpl.org.ua/proektu-lutseyu.htm> (дата звернення: 25.11.2022).

40. Рекомендації щодо застосування критерії оцінювання якості освітньої програми/ Затверджено Національним агентством із забезпечення якості вищої освіти 17 листопада 2020 року: /ТОВ «Український освітянський видавничий центр «Оріон»». – К., 2020. – 66 с.

41. Розроблення та наповнення електронного портфоліо вчителя : Сертифікатна програма / Станіславова Л.Л. – Хмельницький: Хмельницький національний університет, 2022. URL: <http://surl.li/ecagx> (дата звернення: 29.11.2022).

42. Типове положення про атестацію педагогічних працівників, затверджене наказом МОНУ від 6 жовтня 2010 року №930, зареєстрованим у

Міністерстві юстиції України 14 грудня 2010 року за №1255/18550 (зі змінами). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1255-10#Text> (дата звернення: 25.11.2022).

43. Україна. Закони. Про освіту [Електронний ресурс] : закон України від 05.09.2017 № 2145- VIII. URL: <http://surl.li/eaou> (дата звернення: 25.11.2022).

44. Україна. Закони. Про професійну (професійно-технічну) освіту [Електронний ресурс]: проект від 20.09.2018. URL: <https://mon.gov.ua/ua/news/mon-proponuye-do-gromadskogo-obgovorennya-proekt-zakonu-ukrayini-pro-profesijnu-profesijno-tehnicnu-osvitu> (дата звернення: 25.09.2022).

45. Хмельницька В. Використання методу проектів при вивченні математики у професійно-технічних навчальних закладах / В.Хмельницька //Модернізація професійної освіти і навчання: проблеми, пошукита перспективи: зб. наук. пр. / [ред. кол.: В. О. Радкевич (голова) таін.]. – К.: Інститут професійно-технічної освіти НАПН України, 2016. – Вип. 8. – К. : «НВП Поліграфсервіс». – 266 с.– С. 252 – 259.

46. Шевчук Л.І. Розвиток професійної компетентності викладачів спеціальних дисциплін закладів профтехосвіти у системі післядипломної освіти : дис. ... канд. пед.наук ; спец. 13.00.04. К., 2001. 398 с.

47. Шевчук С.С. Навчально-методична діяльність педагога ЗП(ПТ)О на засадах компетентнісного підходу: навчально-методичний посібник. Біла Церква: БІНПОДЗВО «УМО» НАПНУ, 2021. 73 с.

48. Шевчук С.С. Перспективний досвід у контексті інноватики педагогічної діяльності у закладах професійної (професійно-технічної) освіти // Реалізація перспективного педагогічного досвіду у закладах професійної (професійно-технічної) освіти: електронний зб. матеріалів Регіон. наук.-практ. конференції, м. Одеса, 21 травня 2020 р. / за заг. ред. С. С. Шевчук. Біла Церква : БІНПО ДЗВО «УМО» НАПН України, 2020. – С. 10-15. URL: <http://surl.li/dzuee> (дата звернення 10.12.2022).

49. Що таке хмарні сховища та як вони працюють. URL: <https://info.nic.ua/uk/blog-uk/cloudstorage-2/> (дата звернення: 14.12.2022).

50. Щодо проведення атестації педагогічних працівників у 2020 році в умовах карантину : Лист МОНУ від 27.03.2020 №1/9-179. URL: [atestatsiya.pdf \(mon.gov.ua\)](#) (дата звернення: 25.11.2022).

ДОДАТОК

Анкета

для опитування педагогічних працівників закладів П(ПТ)О щодо складових професійного портфоліо педагога

Шановні колеги!

З метою визначення оптимальної структури професійного портфоліо педагога ЗП(ПТ)О, просимо Вас відповісти на питання анкети. Результати опитування будуть представлені в узагальненому вигляді.

Назва навчального закладу, в якому Ви працюєте

Посада

- 1 керівник закладу освіти/ заступник
- 2 керівник структурного підрозділу
- 3 співробітник методичної служби закладу освіти
- 4 викладач теоретичного навчання
- 5 майстер виробничого навчання
- 6 вчитель загальноосвітніх предметів
- інше

Стаж роботи в закладі освіти _____ (років)

1 Які види представлення результатів професійної діяльності у міжтестастійний період Ви використовуєте? (декілька відповідей)

- 1 навчальні програми, навчально-методичні комплекси з предметів (курсів)
- 2 плани-конспекти уроків з навчальних предметів (курсів)
- 2 навчальні посібники, підручники
- 3 навчальні проекти
- 4 портфоліо
- Інше

2 Чи вважаєте Ви портфоліо педагога зручним інструментом презентації власних практичних досягнень автора для оцінки його професійної компетентності?

- 1 так

- 2 ні
- Інше

3 Під час атестації якому формату портфоліо педагога Ви би віддали перевагу?

- 1 друкований
- 2 електронний
- 3 змішаний
- Інше

4 Який тип портфоліо, на Вашу думку, доречно використовувати при атестації педагогічних працівників?

- 1 портфоліо документів
- 2 портфоліо робіт
- 3 портфоліо відгуків
- 4 тематичне (навчальна діяльність, позаурочна діяльність, самоосвіта тощо)

5 Які складники портфоліо педагога, на Вашу думку, є обов'язковими при його атестації? (декілька відповідей)

- 1 загальні відомості про педагога
- 2 освітня та навчально-методична діяльність (навчальні програми, НМК навчальних предметів, відкриті уроки тощо)
- 3 науково-методична діяльність (конкурси, конференції, семінари тощо)
- 4 позанавчальна діяльність (проекти, гуртки, секції, екскурсії, проекти, переможці олімпіад тощо)
- 5 виховна діяльність (виховні заходи, робота з батьками тощо)
- 6 відгуки

6 Ваші рекомендації та пропозиції щодо удосконалення структури портфоліо педагогічного працівника, що використовується у Вашому закладі освіти

ДЯКУЄМО ЗА СПІВПРАЦЮ!